

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 Febr. 1880, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund med flere dermed sammanhängande författningar.

Kongl. Maj:t har till Riksdagen aflåtit en den 31 sistlidne December beslutad nådig proposition af följande lydelse:

“Den del af lagstiftningen angående de privaträttsliga förhållandena emellan jord- och strandegare eller andre i afseende å vattens afledande och begagnande, som afser undanrödjande af de skadliga verkningar eller hinder emot jords odling eller förbättring, hvilka vållas af vattensamlingar på eller nära invid jordytan, har blifvit ordnad genom lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni innevarande år, och har nya Lagberedningen, som i enlighet med sin instruktion vidare haft att behandla öfrige delar af berörda lagstiftningsämne eller den grupp af lagbud, som har till föremål vattnets tillgodogörande för allmänt eller enskildt nyttiga syften, dervid Beredningen jemväl fått sig öfverlemnad Riksdagens skrifvelse den 10 Maj 1875 angående lagstiftningen om allmän flottled, under den 31 Maj innevarande år afgifvit underdåniga förslag till författningar i sistberörda ämnen. Derefter hafva de af dessa förslag, som varit af beskaffenhet att böra jemlikt 87 § Regeringsformen behandlas, blifvit för det ändamål, nämnda § innehåller, underkastade Högsta Domstolens granskning och se-

Bih. till Riksd. Prot. 1880. 7 Saml. 7 Häft.

dermera öfversedda samt i några delar ändrade; och har Kongl. Maj:t funnit godt att de sålunda öfversedda förslagen till Riksdagens godkännande framlägga.

Med bifogande af Högsta Domstolens och Statsrådets i ämnet hållna protokoll vill Kongl. Maj:t fördenskuil, jemlikt 87 § Regeringsformen, till Riksdagens antagande i ett sammanhang öfverlemna närlagda förslag till

Förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund;
 Förordning om allmän flottled;
 Förordning om allmän farled,
 Förordning om tillägg till Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt
 Förordning om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

I.

Förslag

till

Förordning

om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

Med upphäfvande af 17 kap. 4 § samt 20 kap. Byggningsbalken; Förordningarna den 3 September 1755 angående rätt dag till damluckas öppnande och den 23 Augusti 1851 angående ändring för vissa orter af stadgandet om tiden, då damlucka skall vara öppnad; Kongl. kungörelsen den 6 Augusti 1815 angående tiden för vattendämning om hösten m. m.; hvad i Kongl. kungörelsen den 30 December 1863 angående ändring i föreskrifterna rörande vilkoren för mjöl- och sågqvarnars anläggande m. m. så ock i andra författningar stadgas derom att vid inrättande af vattenverk skall genom föregående undersökning utrönas, huruvida medelst uppdämning eller vattnets begagnande i öfrigt skada tillskyndas annan; samt Kongl. brefven den 17 April 1828 om mjöl- och sågqvarnars anläggning i Lappmarkerna, och den 1 Juni 1849 angående anläggning och utrifning af anstalter för ängsvattning; äfvensom med ändring af hvad andra lagens rum och författningar innehålla mot denna förordning stridande, stadgas som följer:

1 §.

En hvar eger att det vatten, som å hans grund finnes, sig tillgodogöra, så vidt ej här nedan eller eljest i lag annorledes stadgas.

2 §.

Går vattendrag emellan byar, hemman eller andra jordlägenheter, må ej ene strandegaren qvarn eller annat vattenverk å sin grund så bygga att den andre i sin rätt öfver vattnet lider förfång.

3 §.

Är strömfall så beskaffadt att för dess tillgodogörande strandegarne å ömse sidor hafva af nöden dambyggnad hvar å den andres grund, bjude då den, som bygga vill, den andre att gemensamt dammen bygga och nyttja; vill ej denne i byggnaden deltaga, vare ändock pligtig nödigt damfäste lemna, der Rätten pröfvar sådant kunna ske utan synnerligt men och ersättning till fulla värdet gifves för mark, som af damfästet upptages, så ock för olägenhet, som eljest af byggnaden komma må.

Fästes dam sålunda å ömse sidor af vattendraget, njute hvardera strandegaren lika lott i det vatten, som vid dammen samlas; och bestämme, i brist af åsämjande, Rätten, efter ty skäligt pröfvas, huru dammen byggas och hvarderas lott i vattnet uttagas må.

Bygger endera ensam dammen, må honom ej förmenas att den andres lott i vattnet nyttja intill dess denne, såsom nedan sägs, sin rätt gällande gör.

4 §.

Nu varder, såsom i 3 § sägs, dam af ene strandegaren byggd jemväl å den andres grund: vill denne sedan sjelf vattenverk bygga och dertill dammen för sin lott i vattnet nyttja; stånde det honom öppet; säge dock derom till minst två år innan han vill dammen begagna och vare, efter ty å hans hälft belöper, skyldig ersätta dammens värde i det skick, hvari den finnes, samt i framtida underhållet taga del. Pröfvas dammen större än för hans verk är nödigt eller nyttigt, må ersättnings- och underhållsskyldigheten i mån deraf jemkas; tarfvas åter för hans verk att dammen tillökas eller annorledes förändras, skall han ensam vidkännas kostnaden därför äfvensom den tillökning i underhållskostnad, hvartill ändringen må föranleda.

Har han något uppburit i godtgörelse för mark till damfäste eller för sådan olägenhet af dambyggnaden, som ännu ej inträdt, då han börjar dammen nyttja; det bör ock återgäldas.

5 §.

Delegare i oskift by eller annan samfäld mark hafve rätt till vattnet efter som han i samfälligheten eger del. Lag samma vare, der vid skifte af samfällighet vattendraget ej i skiftet ingått. Kan vattnet ej utan delegares förfång skiftas, och vill någon af dem qvarn eller annat vattenverk bygga, bjude de andre att deri taga del; vilja de ej, och pröfvar Rätten det kunna ske utan synnerlig skada för dem, förelägge då honom på hvad sätt, vilkor och tid han verket bygga och nyttja må.

6 §.

Ej må i vattendrag så byggas att genom uppdämning eller annorledes men tillskyndas någon, som ofvan eller nedan eger jord, vattenverk eller annan egendom; och skall förty vattenverk, der hinder i vattnets lopp kan lända till men för annan, vara så inrättadt, att genom lucka å dammen eller annan dylik anstalt tillräckligt aflopp kan för vattnet beredas, när sådant är af nöden.

7 §.

Allmän farled må ej genom dambyggnad stängas; ej heller må eljest i eller vid allmän farled byggnad göras eller åtgärd vidtagas, hvarigenom samfärdseln hindras eller leden kan försämras.

I allmän flottled må ej så byggas att flottningen hindras.

Vattenled, som för fiskens gång finnas bör, efter ty derom är särskildt stadgadt, skall ock lemnas från byggnad och stängsel fri.

8 §.

Der kungsådra af ålder varit, skall den fortfarande lemnas öppen för allmän samfärdsel, för flottning och för fiskens gång eller annat allmänt ändamål så ock till bevarande af enskild rätt, som af ådran är beroende. Kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd efter de sista tio årens medelvattenstånd.

9 §.

Twist, huruvida led eller ådra, hvarom i 7 och 8 §§ förmåles, finnes i vattendrag, så ock om ledens eller ådrans rätta läge och bredd ankomme på domstols pröfning.

10 §.

En hvar, som vill för vattenverk göra ny eller ombygga äldre dam, vare pliktig att byggnaden hos Konungens Befallningshafvande anmäla med uppgift å vattendraget och den fastighet, å hvars grund byggnaden skall göras, samt socken och härad, hvartill fastigheten hör; foga ock dervid beskrifning å den tillämnade byggnaden till läge, storlek och inrättning i afseende å flod- eller bottenluckor samt öfrige väsentlige delar.

Sedan låte Konungens Befallningshafvande nämnda anmälan och beskrifningen i dess helhet eller i nödige delar på bekostnad af den, som anmälan gjort, intagas i länskungörelserna, med erinran till en hvar, som anser sig kunna af byggnaden lida men, att, om han aktar nödigt, sin rätt vid domstol eller eljest i laga ordning bevaka. Konungens Befallningshafvande föranstalte ock att kungörelsen varder intagen i länskungörelserna för angränsande län, om anledning dertill finnes.

11 §.

Menar någon att för hans vattenverk tarfvas att led eller ådra, hvarom ofvan är sagdt, öfverbygges eller eljest genom byggnad förändras till djup eller läge; då skall tillstånd från det allmännas sida till byggnaden sökas hos Konungens Befallningshafvande. Finnes byggnaden kunna så göras att leden eller ådran fortfarande utan väsentlig olägenhet kan för det dermed afsedda allmänna ändamål användas, må det sökta tillståndet beviljas med de villkor, som efter omständigheterna i hvarje fall anses erforderliga till betryggande af det allmännas rätt.

Af sådant tillstånd vare den, som anser sig genom byggnaden förnärmad i sin enskilda rätt, ej hindrad att sin talan derutinnan lagligen anhängiggöra.

12 §.

Vill den, som ännar bygga vattenverk, bereda sig trygghet att byggnaden ej må framdeles af annan klandras såsom vållande olaga dämning eller annat intrång i enskild rätt; stånde honom fritt sin talan på förhand instämma; och vare å den talan pröfvadt huru byggnaden må inrättas så att andre parten i sin rätt ej förnärmas.

Askar den, som vattenverk eger eller bygga vill, eller någon, som genom dämning eller eljest kan af sådant verk men lida, att lofliga vattenhöjden med vattenmärke betecknas eller viss tid bestämmes, då damlucka skall hållas öppen, eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framläppande gifvas; ege dertill vitsord. Sämjas de ej, gånge tvisten till Rättens pröfning.

Vattenmärke skall på vattenverksegarens bekostnad i berg, jordfast sten eller annat fast föremål sättas.

13 §.

Har vattenmärke blifvit satt, åligge verkets egare att i allt hvad på hans åtgärd ankommer så förfara att vattnet ej må stiga öfver märket.

Finnes ej sådant märke, skall ändock damlucka hållas öppen när sådant till förekommande af skada tarivas. Är för damluckas öppnande viss tid i laga ordning bestämd eller eljest särskild föreskrift om vattnets framsläppande gifven, lände det till efterrättelse.

14 §.

Der sågqvarn är, ligge å egarens vårdnad att affallet ej utsläppes i vattnet. Lag samma vare, der vid annat verk eller inrättning affall uppkommer, hvaraf uppgrundning eller annan olägenhet kan förorsakas.

Vidtager ej egaren nödig åtgärd eller anstalt till skadans förekommande, ege Konungens Befallningshafvande föreskrifva hvad i sådant hänseende iakttagas bör, så ock förelägga den tredskande vite, der ansvar å försummelsen ej finnes särskildt stadgadt.

Sker ändock skada, njute den, som skadan lider, ersättning efter Rätstens bepröfvande.

15 §.

Hvad i denna förordning sägs om vattenverk gälle ock om annan med dylikt verk jemförlig inrättning till vattens nyttjande, hvarför byggnad i vattnet tarivas.

16 §.

Ej må någon genom upptagande af ny rännil från sjö eller annat vattendrag eller annorledes vattnet till djup eller läge så förändra att derigenom led eller ådra, hvarom ofvan skils, försämras eller men annan tillskyndas. Kan utan sådan olägenhet vattnet afledas för att annorstädes nyttjas, skall det dock till vattendraget återledas, i den mån sådant erfordras till förekommande af olägenhet för den, som nedanför ligger.

17 §.

Rensning, som för vattendrags bibehållande är af nöden, hafve den, som af uppgrundningen kan lida men, lof att verkställa, ändå att gräfning inom annans område tarivas; dock skall i ty fall denne förut derom till sägas. Jord eller annat, som vid rensningen upptages, må på närmaste strand uppläggas eller ock föras till annat lämpligt ställe i närheten, dock emot ersättning till markens egare, om skada vållas.

18 §.

Har vattendrag vikit från sitt förra läge eller eljest förändrat sitt lopp, vare om vattendragets återställande i dess förra skick lag som om rensning i 17 § är sagdt. Varder genom vattnets återförande skada tillskyndad egare af jord, hvarifrån vattnet afvikit, eller annan, som genom byggnad eller annorledes gjort sig vattnet i dess nya lopp eller läge till godo; njute han ersättning därför. Har han i tio år varit i besittning af förmån, som skulle genom återförandet gå förlorad, må dylik åtgärd ej emot hans bestridande vidtagas.

19 §.

I fråga om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring till djup eller läge och om vattendrags återställande lände i tillämplige delar till efterrättelse hvad i 10, 11 och 12 §§ sägs om byggnad i vattendrag; och vare i afseende å anstalt för jords bevattning jemväl i öfrigt gällande hvad om vattenverk i denna förordning skils.

20 §.

Angående vattenafledning för jords odling eller förbättring så ock om strömmrensning eller vattens bortledande för allmänt behof är särskildt stadgadt.

21 §.

När talan i mål, hvarom i denna förordning handlas, instämd varder, ege i stad Rätten och å landet domaren att i stämningen utsätta saken till syn å stället, der sådant af käranden äskas eller eljest för frågans pröfning finnes erforderligt; föranstalte ock i de fall, der 9 eller 12 § är tillämplig, att tiden och stället för målets företagande varder minst fjorton dagar före den utsatta tiden kungjord i kyrkan för den församling, der den del af vattendraget, hvarom fråga är, framgår, så ock i angränsande, intill vattendraget belägna församlingars kyrkor.

22 §.

Då afvägning eller annan undersökning af vattendrag med dess af- och tillopp, ofvan eller nedan, är nödig eller särskild utredning erfordras huru vattenbyggnad göras och nyttjas må eller i andra frågor, hvarom i denna förordning handlas, ege i stad Rätten och å landet domaren till biträde kalla sakkunnig man eller ock, om sådant finnes lämpligare, föreskrifva att undersökningen skall förrättas af dertill behörig tjänsteman eller annan sakkunnig, som uppå ansökning af käranden förordnas af Konungens Befallningshafvande och derefter har att utlåtande i målet afgifva i de delar, som till honom blifvit hänskjutne.

23 §.

Der någon utan föregående anmälan, hvarom i 10 § sägs, eller eljest olagligen i vattendrag bygger eller dämning gör, ege öfverexekutor att, till rättelse i hvad olagligen skett, handräckning gifva, när skäl dertill äro; och vare derom gällande enahanda bestämmelser, som för det i 157 § Ut-sökningslagen afsedda fall äro stadgade.

Visar någon sannolika skäl att byggnad, hvarom anmälan skett, kan lända honom till men, ege ock öfverexekutor byggnaden förbjuda intill dess tvisten blifvit i laga ordning pröfvad.

Hvad här är sagdt om byggnad i vattendrag gälle ock om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring.

24 §.

Dämmes vatten upp öfver fastställdt märke eller varder, der viss tid för damluckas uppdragande föreskrifven är eller annan särskild bestämmelse angående damluckas skötande blifvit meddelad, hvad sålunda iakttagas bör ej fullgjordt, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett; då ege på ansökan af den, som men lider, utmätningsmannen i orten och å landet jemväl länsmannen, äfven om han ej är satt till utmätningsman, att, sedan han med ojäfvigt vittne syn å stället hållit, nödig handräckning på den försumliges bekostnad meddela.

Tillstänger någon led eller ådra, hvarom i denna förordning stadgas, må ock till borttagande af stängsel, som uppenbarligen finnes emot lag stridande, handräckning gifvas såsom nyss är sagdt.

25 §.

Angående allmän farled och flottled äfvensom vattenled för fiskens gång vare, utöfver hvad denna förordning derom innehåller, gällande hvad särskildt föreskrifves.

Om handläggning af frågor angående väg eller bro öfver vattendrag är särskildt förordnad.

26 §.

Hvad i 11 § sägs om vattenverk samt i 6, 7, 8, 18, 23 och 24 §§ om vattenbyggnad i allmänhet, skall i tillämplige delar lända till efterrättelse jemväl i fråga om fiskebyggnad.

Om fiskerättighet och hushållning med fiskevatten är särskildt stadgad.

27 §.

Genom denna förordning göres ej rubbning i den rätt och frihet, som bergverk så ock skattlagda qvarnar och fiskeverk förunnad är, ej heller i

annan lagligen tillkommen rättighet att vattendrag stänga eller uppdämma eller i öfrigt öfver vattnet förfoga annorledes än med ofvan gifna stadganden öfverensstämmar.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 Januari 1881; dock skola hittills gällande lagbud om damluckas öppenhållande framgent intill den 1 Januari 1886 ega tillämplighet i så måtto, att den deri föreskrifna tid, då damlucka bör vara öppen, skall iakttagas, så framt ej i laga ordning annan viss tid därför varder bestämd eller vattenmärke sättes eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framläppande meddelas.

II.

Förslag

till

Förordning

om allmän flottled.

Med upphäfvande af Kongl. brefvet angående flottning den 8 April 1811 stadgas som följer:

1 §.

I allmän flottled stånde en hvar öppet att, efter ty här nedan närmare skils, låta flottgods löst framflyta.

2 §.

I vattendrag, der flottning allmänneligen idkas eller tillåten är vid den tid, då denna förordning träder i kraft, skall allmän flottled jemväl framgent bibehållas på sätt med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmar.

3 §.

Kan vattendrag, hvarest allmän flottled ej finnes, dertill användas; ege Konungens Befallningshafvande, der sådant pröfvas vara af nöden och kunua

Bih. till Riksd. Prot. 1880. 7 Saml. 7 Häft.

medföra väsentligt gagn för orten eller eljest lända till nytta för det allmänna, förordna att i vattendraget allmän flottled vara skall.

4 §.

Är för allmän flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på strand-, bro-, fiske- eller vattenverksegares eller annans rätt inverka, och har han ej dertill samtyckt; då ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvartill 7 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock dervid, äfvensom då fråga eljest uppstår om skydd för enskild rätt, huru vid flottleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga.

5 §.

Utan särskildt lof må de, som ombesörja flottningsarbetet, ega tillträde till stränderna vid flottleden, der sådant för skadas afvärjande eller flottgodsets framförande i vattendraget är af nöden.

Väg eller stig öfver annans tomt, åker, äng, plantering eller andra egor, hvilka kunna deraf skadas, må dock ej tagas, om tillträde till stranden annorledes kan utan väsentligt hinder eller uppehåll beredas.

6 §.

För skada, som genom anläggning eller åtgärd för flottleden eller genom strändernas beträdande eller eljest genom flottningen vållas, njute den, som skadan lider, ersättning till högsta skäligen belopp, hvartill den skattas må.

7 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för flottleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vattendrag bortledes; då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att upplåta hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådan upplåtelse för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för skadeersättningens bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

8 §.

Fordrar någon i andra fall, än de i 7 § nämnda, ersättning för skada; varde frågan efter syn och uppskattning pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, bland hvilka en utses af hvardera parten och de sålunda utsedde tillkalla den tredje; tredskas den, emot hvilken anspråket väckes, att utse skiljeman eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konun-

gens Befallningshafvande eller underrätten eller utmätningssmannen i orten att på ansökan af den, som anspråket väckt, om valet förordna. Varder till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att synekostnaden gälda; sättes ej ersättningen högre än han före synen bjudit, svare parterne å ömse sidor för halfva kostnaden.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, med mindre domaren eller Konungens Befallningshafvande annorlunda förordnar.

I mål, hvarom nu är sagdt, svare den, emot hvilken talan föres, vid Rätten i den ort, der skadan skett eller är att förvänta.

9 §.

Är skada, som i 8 § afses, så stadigvarande att värdet derå kan genom uppskattning på förhand utrönas; då skall, om ersättningstagande det påstår, ersättningen på förhand bestämmas att utgå vare sig i årlig afgift under hela den tid skadan kommer att fortfara eller under vissa år eller ock på en gång, allt efter ty skäligt prövas.

10 §.

Låta två eller flere flottgods framflyta i allmän flottled och sker derigenom skada, som ej blifvit på förhand uppskattad och ersatt; då skola de, hvilka under året deltagit i flottningen å det ställe, der skadan timat, en för alla och alla för en ansvara för ersättningens gäldande till den, som skadan lidit; gitter någon visa att hans flottgods framgått på sådant sätt eller å sådan tid att det ej kunnat till skadan medverka, vare han dock från dylik ansvarighet fri. Har någon på grund af ansvarighet, hvarom nu är sagdt, guldit mer än hvad på honom efter hans andel i flottgodset belöper, och är han icke till skadan särskildt vållande, söke hos de andre flottande sitt åter efter befogenhet.

Hvad i denna § är stadgadt må ej tillämpas, der enligt särskild bestämmelse af vederbörande myndighet någon utöfvar uteslutande rätt att ombesörja flottningen mot afgift af flottgodsets egare.

11 §.

Hvad strandegare, som i allmän flottled bygga vill, har att iakttaga, derom är särskildt stadgadt. Är ej i laga ordning bestämdt i hvad mån vattendraget skall för flottningens behof lemnas från byggnad eller stängsel fritt; förordne derom Konungens Befallningshafvande, der någon, som bygga vill, det äskar. Bygger någon annorledes än med lag eller gifna föreskrifter öfverensstämmer, stånde sjelf den skada, som å byggnaden må genom flottningen vållas.

Nu vill någon göra byggnad hvaraf flottningen ej hindras: menar han att till skydd emot skada å byggnaden särskild anläggning eller åtgärd bör af de flottande bekostas; anmäl det hos Konungens Befallningshafvande, som eger att derom jemlikt de i 4 § stadgade grunder bestämma som skäligt pröfvas. Bygger han utan sådan anmälan eller utan att Konungens Befallningshafvandes bestämmelse afbida, stånde under tiden sjelf skadan.

12 §.

Kan uppehåll med verkställande af anläggning eller annan åtgärd, hvarom Konungens Befallningshafvande enligt 4 § bestämmelse meddelat, föranleda synnerlig olägenhet; ege Konungens Befallningshafvande förordna att utan hinder af klagan öfver beslutet verkställighet må ske, der pant eller borgen ställes för den skada, som kan genom åtgärden uppstå.

Konungens Befallningshafvande hafve ock i andra fall, då skada kan af flottleds inrättande eller begagnande vållas, makt förordna det pant eller borgen för skadeståndet ställas skall, om sådant till betryggande af ersättningstagares rätt finnes nödigt.

13 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad ofvan är sagdt, erfordras i fråga om flottleds inrättande eller begagnande, meddelas af Konungen.

14 §.

I fråga om sjöfart med sammanlagde flottar ege stadgandena i denna förordning ej tillämpning.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

III.

Förslag

till

Förordning

om allmän farled.

1 §.

Der sjöfart med fartyg, båtar eller sammanlagde flottar allmänneligen idkas eller tillåten är vid den tid då denna förordning träder i kraft, skall allmän farled, hvar till ock räknas det utrymme i vattendraget, som till allmän hamn är i laga ordning upplåtet, fortfarande finnas i det läge och till den storlek, som med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer.

2 §.

Tarivas allmän farled i vattendrag, der sådan förut ej finnes, förordne derom Konungens Befallningshafvande samt meddele tillika nödig föreskrift om hvilken del af vattendraget bör för samfärdselns behof lemnas fri från byggnad och stängsel.

3 §.

Är för allmän farleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på annans rätt inverka, och har han ej dertill samtyckt; då ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvar till 4 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock huru såväl dervid som ock i öfrigt vid farleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga.

För skada, som af dylik anläggning eller åtgärd vållas, skall ersättning till högsta skäligen belopp, hvar till skadan skattas må, efter Rättens beprövande gifvas vare sig i årlig afgift eller på en gång.

4 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för farleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vattendrag bortledes;

då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att upplåta hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådan upplåtelse för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för skadeersättningens bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

5 §.

Hvad den, som vill bygga i vattendrag, der allmän farled är, har att iakttaga, derom är särskildt stadgad.

6 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad ofvan är sagdt, erfordras i fråga om farleds inrättande eller begagnande, meddelas af Konungen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

IV.

Förslag

till

Förordning

om tillägg till förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

1 §.

Der Konungen för någon orts förseende med dess behof af vatten eller för farled eller flottled eller för annat allmänt behof pröfvar nödigt att vatten ur sjö, elf, å eller annat vattendrag ledes bort för att annorstädes nyttjas, vare enskild man, menighet eller inrättning, som öfver vattnet råder, pliktig att det tåla; njute dock den, som derigenom skada lider, ersättning till högsta skäligen belopp, hvartill skadan skattas må.

2 §.

Har någon vatten- eller fiskeverk eller bevattningsanstalt eller annan särskild lägenhet, och varder den lägenhet genom vattendragets ändring

obrukbar eller i väsentlig mån försämrad, skall lägenheten lösas, om egaren det påstår.

3 §.

Kan ej öfverenskommelse träffas om hvad, efter ty ofvan skils, i ersättning eller lösen utgå bör, skall såväl i fråga derom som ock i allt öfrigt i tillämplige delar gälla hvad uti förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgadt är. Väckes fråga, hvarom här ofvan i 2 § sägs, varde dermed förfaret på sätt i nämnda förordning finnes bestämdt för den händelse då till afsedt ändamål erfordras att allenast en del af lägenhet afstås, men egaren äskar att hela lägenheten lösas skall.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

V.

Förslag

till

Förordning

om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Med upphäfvande af Förordningen den 21 December 1857 angående ändring af 20 kap. 6 § Byggningsbalken i fråga om straffbestämmelsen för underlåtenhet att i föreskrifven tid öppna damlucka stadgas, som följer:

Håller någon olofligen damlucka, för hvars uppdragande viss tid iakttagas bör, stängd under tid då den skall öppen lemnas; böte minst tio, högst femhundra kronor. Lag samma vare, der någon olofligen håller damlucka stängd då vattnet stiger öfver fastställt märke.

Öfverträdelse, hvarom nu är sagdt, må ej, der den endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas af annan än målsegande.

Böter, som ådömas efter denna förordning, skola tillfalla kronan och vid bristande tillgång förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.“

Med anledning af remiss från båda Kamrarne åligger det Lag-Utskottet att öfver denna proposition afgifva utlåtande.

De bestämmelser i Byggningabalken af 1734 års lag jemte dit hörande författningar, som innefatta lagstadganden beträffande den så kallade vattenrätten, hafva länge befunnits särdeles ofullständiga samt, förutom i sammanhang med Lagkomiténs och Lagberedningens förslag till Byggningabalk, utgjort föremål för flere särskilda omarbetningar.

Uti underdånig skrifvelse den 14 Mars 1863 anförde Rikets Ständer, att gällande lagbestämmelser rörande vattens egande och användande i allmänhet äfvensom i dithörande frågor af mera speciel art, såsom beträffande vattens afdikning från åkerjorden, om kungsådra, m. m. vore sinsemellan stridande samt osammanhängande och ofullständiga, såsom följd hvaraf både domare och parter vid uppkomna vattentvister sväfvat i okunnighet och villrådighet om lagens mening och tillämpning; och anhöllo därför Rikets Ständer, som på dessa och i öfrigt anförda skäl ansågo en ny lag uti ifrågasvarande ämne vara af behovet påkallad, hos Kongl. Maj:t i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes åt sakkunnige män uppdraga att utarbета förslag till en ny lag såväl för afledande som tilledande af vatten, och hvaruti borde bestämmas jord- och strandegares rättigheter och skyldigheter i förhållande såväl till hvarandra som till innehafvare af vattenverk eller annan egendom, hvars rätt af en eller annan anledning kunde häraf vara beroende. Med anledning af denna Rikets Ständers skrifvelse tillsatte Kongl. Maj:t den 5 Maj 1863 en komité för att utarbета förslag till lag i ämnet. Denna komité afgaf den 15 Juni 1865 sitt betänkande med förslag till "Lag rörande Vattenrätten", uti hvilket lagförslag, såsom äfven dess namn utmärker, i ett sammanhang behandlades alla de till vattenrätten hörande ämnen. Uti de utlåtanden, som öfver komiterades förslag infordrades från flere offentliga myndigheter jemte länens landsting och hushållningssällskap, framställes temligen allmänt anmärkningar emot förslaget deruti, att detsamma, mera i öfverensstämmelse med främmande länders lagar än med den inhemska rätten, i

flera hänseenden afvikit från grundsatsen om den enskildes eganderätt till och fria disposition öfver det inom hans egoområde befintliga vatten, samt att, möjligen såsom följd af nämnde afvikelse, ej mindre vid fördelning af vatten emellan den egentliga industriella verksamheten och jordbruket detta senares intresse blifvit obehörigen tillbakasatt, än äfven i fråga om rättighet till vattens användande stadgats förbehåll om offentlig myndighets tillstånd och kontroll i fall, der sådant förmenats vara antingen stridande mot rättsgrunden eller åtminstone mindre tjenligt såsom ledande till onödig tidsutdrägt och kostnad.

Kongl. Maj:t uppdrog härefter den 29 Januari 1869 åt en ytterligare komité att, med ledning af de inkomna anmärkningarne mot den föregående komiténs förslag, verkställa omarbetning af vissa delar deraf. Den sålunda tillsatta komitén afgaf den 5 November 1870 sitt betänkande med förslag till "Förordning angående Vattenrätten". Komiterade förklarade sig, ehuru deras uppdrag, på sätt ofvan nämnts, förnämligast afsett endast en omarbetning af föregående komiténs förslag, likväl vid närmare granskning af förslaget hafva, i följd af sin uppfattning af ämnet, ej kunnat undgå att från det äldre förslaget afvika i så väsentlig mån, att deras förslag till största delen vore att anse såsom nytt. Komiterade delade i hufvudsaken de mot föregående komiténs förslag framställda anmärkningar, hvarföre de i främsta rummet låtit sig angeläget vara att ställa sitt förslag på nationel grund och, med bibehållande af den inhemska, äldre och nuvarande lagstiftningens allmänna riktning, söka utveckla densamma derhän, att den kunde anses motsvara nutidens åsikter och behof. Vid förslagets granskning i Högsta Domstolen framställdes af Högsta Domstolens fleste ledamöter anmärkning emot den vid förslagets uppgörande använda metod, enär, enligt desse ledamöters åsigt, de så kallade vattenrättigheterna icke stode till hvarandra i sådant förhållande, att deras sammanförande i lag till ett helt för sig vore nödigt eller lämpligt samt i förslaget blifvit sammanställda alltför olikartade ämnen, af hvilka en del, som till sin natur hörde under den ekonomiska lagstiftningen, hvilken tillkom Konungen ensam, flyttats in på privaträttens område.

Frågan har derefter utgjort föremål för Nya Lagberedningens handläggning. För att härvid tagas i behörigt öfvervägande öfverlemnades till Beredningen Riksdagens skrivelser den 13 Maj 1875 med förslag till författning angående ändring i gällande bestämmelser om dikning, till hvilket lagförslag Kongl. Maj:t vägrat sin sanktion, samt den 10 Maj 1875, angående lagstiftning om anläggande och begagnande af allmän flottled. Beredningen, hvilken vid fullgörandet af det gifna uppdraget ansåg sig icke böra, emot hvad inom Högsta Domstolen blifvit anmärkt, vidhålla den metod, de

föregående komitéerna följt, att i lag sammanföra rättigheterna i fråga om vatten, betraktade såsom ett helt, sönderdelade derföre ämnet i dess båda hufvuddelar, den *defensiva* vattenrätten och den *lukrativa*, af hvilka den förre, afseende undanrödjande af de skadliga verkningar eller hinder emot jords odling, hvilka vållas af vattensamlingar på eller nära invid jordytan, genom Lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni 1879, vunnit sin lösning. Den senare delen åter, eller den grupp af lagbud, som har till föremål vattnets tillgodogörande för allmänt eller enskildt nyttiga syften, blef derpå föremål för Beredningens bearbetning, och sedan sakkunnige män lemnats tillfälle att yttra sig öfver uppgjorda utkast, aflemnade Beredningen den 31 Maj 1879, förutom förslag till åtskilliga författningar, afsedda att utfärdas i administrativ väg, de lagförslag, hvilka hufvudsakligen ligga till grund för den Kongl. Maj:ts nådiga proposition, öfver hvilken Lag-Utskottet nu går att yttra sig.

Vid granskning af propositionen har Utskottet funnit de uti densamma innefattade förordningsförslag i allt väsentligt bygda på de principer, som redan uti den svenska rätten äro uti ämnet antagna.

Uti förslaget till *förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund* hafva olika strandegares rättigheter inbördes samt industriens och jordbrukets olika kraf synts Utskottet vara mot hvarandra tillbörligen afvägda. Den allmänna grundsatsen i förordningen, att hvar och en eger att det vatten, som å hans grund finnes, sig tillgodogöra, dock så, att, om å ömse sidor om vattendrag äro olika strandegare, ene strandegaren icke må qvarn eller annat vattenverk å sin grund så bygga, att den andre i sin rätt öfver vattnet lider förfång, öfverensstämmer med nu gällande lag. Någon rätt för ene strandegaren att lägga damfäste å den andres grund förefinnes endast i det fall, att strömfall är så beskaffadt, att för dess tillgodogörande strandegarne å ömse sidor hafva af nöden dambyggnad hvar å den andres grund, då ene strandegaren har fått sig tillerkänd dylik rätt, derest den kan göras gällande utan synnerligt men för den andre. Denna rätt är här grundad å den till följd af strömfallets natur för strandegarne uppstående tvungna gemensamhet vid dess nyttjande, hvadan utan densamma skulle i brist af godvillig öfverenskommelse den i strömfallet förefintliga vattenkraft komma att gå alldeles förlorad — ett förspillande af naturlig drifkraft, hvilket lagstiftningen icke bör mot det allmännas och de enskildes välförstådda intresse föranleda. Den modifikation, de allmänna stadgandena beträffande vattnets fördelning härvid erhållit, i det att för det fall, att båda strandegarne begagna dambyggnaden, hvardera strandegaren tillerkänts lika lott i den vid dammen uppsamlade vattenquantitet, kan visserligen vid första påseendet synas mindre konsekvent, men då den sålunda stadgade lika fördelning efter vattenquantiteten endast inträder i den händelse att, såsom ofvan redan an-

märkts, *ingendera* strandegaren kan tillgodogöra sig sin del i strömfallet utan att bygga jemväl å den andres grund, har Utskottet ansett bestämmelsen böra godkännas. För den händelse, att någondera, vare sig den, som vill bygga, eller den motsatta strandens egare, kan tillgodogöra sig sin del i strömfallet, det vill säga den del af vattnet, som öfver hans grund framlöper, eger för ingendera någon sådan rätt till damfäste rum, likasom hvar deras rätt till vattnet då bestämmes efter den allmänna regeln i § 1.

Redigeringen af § 4 mom. 2 har Utskottet funnit i det afseendet mindre tillfredsställande att derutaf skulle kunna framgå, det äfven för det fall, att för mark till damfäste å annan strandegares område *årlig* ersättning bestämts, sådan redan uppburen ersättning borde återgäldas, när denne strandegare började nyttja den uppförda, å jemväl hans grund förlagda dammen; hvar dan och då Utskottet anser af sig sjelft följa, att, derest ersättningen för den af damfästet upptagna marken eller för olägenhet, som eljest af byggnaden må hafva kommit, blifvit bestämd i årlig afgift, denna afgift i här förevarande fall för framtiden upphör, Utskottet funnit mom. böra så affattas, att, om någon på en gång uppburit godtgörelse för mark till damfäste eller för olägenhet af dambyggnaden, denna bör återgäldas. Utskottet har visserligen härvid tagit i öfvervägande, huruvida ej, der ersättning vare sig i ena eller andra afseendet på en gång utgjorts, allenast den del af samma afgift, som icke kunde anses belöpa å den redan gångna tiden borde återgäldas, men Utskottet har funnit så stora svårigheter härvid uppstå i fråga om beräkningen, att ett dylikt stadgande, hvilket icke heller skulle lämpa sig för reglering af den ersättning, som varit på en gång lemnad för ständig upplåtelse af mark eller olägenhet under all framtid, icke bort i förordningen upptagas, helst det icke torde vara obilligt, att den i dammens nyttjande sist inträdande, som för den gångna tiden haft en mot jordupplåtelsen eller olägenheten svarande årlig förmån i räntan å det för en gång bekomna ersättningsbeloppet, får vidkännas någon minskning i fördel mot den, som kommit honom till del, om han omedelbart i dambyggnaden deltagit. Inom Utskottet har derjemte satts i fråga en bestämmelse derom, att analoga stadganden skulle vara tillämpliga för det fall, att någon, som i dambyggnads begagnande en gång deltagit, sedermera afstår från ett sådant deltagande, men Utskottet har icke funnit tillräckliga skäl förekomma till ett dylikt stadgande, utan ansett, att den, som en gång i dammens nyttjande inträdt, men sedermera afsäger sig begagnandet af dambyggnaden, ock dermed bör anses afsäga sig hvarje anspråk på ersättning för hvad han för sitt inträdande i dess begagnande utgifvit.

Vid § 6 har ifrågasatts, att, på sätt första vattenrättskomitén föreslagit, om det endast vore ouppodlad jord, som kunde genom uppdämning sättas under vatten eller deraf skadas, och om skadan vore ringa mot den

nytta, som af uppdämningen vunnas, uppdämning måtte kunna ske mot ersättning till den, som skadan lede. För ett sådant stadgande har åberopats de flesta af våra landskapslagar, äfvensom landslagen, hvilka endast förbjuda sådan uppdämning, att vattnet går upp å annans åker och äng, men icke sådan, att vattnet stiger upp å utmark, och för ett dylikt anförde ock den första vattenrättskomitén, att, ehuru det vore orimligt att för vattenverks grundande sätta odlade trakter under vatten, och detta alltså icke borde mot egarens vilja tillåtas, det deremot syntes vara en dålig hushållning att för bevarande af ouppodlade marker, som endast begagnades till bete eller på sin höjd till ängsmark, uppofta tillfällen att vinna en drifkraft af öfvervägande värde; att denna åsigt icke allenast hvilade på den fullt billiga grunden af likställighet emellan jordbruket och industrien vid deras konkurrens i vattenrättsliga förhållanden, så att den, som i hvarje fall vore relativt viktigare i ekonomiskt hänseende, finge företräde framför den andre; att någon fara för jordbrukets intressen så mycket mindre kunde uppkomma af detta stadgande, som jordbruket blifvit gynnadt med en vida längre utsträckt tvångsrätt, äfven emot de största vattenverk, genom hvars begagnande jordbruksnäringen kunde återbörda den mark, som blifvit densamma genom uppdämning fränhänd; samt att uppdämningsrätten kunde i en framtid blifva af stor vikt äfven för jordbrukets befordrande. så vida ängsvattning komme att mera allmänt användas.

Den senare komitén anmärkte häremot, att den inskränkning i förbudet mot uppdämning, som i de äldre lagarne syntes blifvit medgifven i afseende på annan jord än åker och äng, i sjelfva verket innefattat, ej ett upphäfvande af grundsatsen, att uppdämning ej finge ske till skada för annans jord, utan tvärtom en tillämpning deraf i detta särskilda fall, samt att tillämpningen så utfallit endast af det skäl, att skada å annan jord än åker och äng ansetts ej ega rum, hvadan uppdämningen ej bort förbjudas; att det torde vara otvifvelaktigt, att innan förundersökning blifvit föreskrifven och i följd af denna åtgärd uppdämningsrätten med kraft af dom befastad, förändring i jordens beskaffenhet eller rättare kultur, från ouppodlad till odlad, äfven medfört förändring i förut tillgodonjuten uppdämningsrätt; att, då enligt nu gällande åsikter i fråga om jords användande skada ansåges ske jemväl genom uppdämning å ouppodlad jord, enligt den ofvan nämnda grundsatsen någon uppdämningsrätt ej kunde ega rum, och att sålunda ingen förändring af grundsatsen, utan allenast af densammes tillämpning, skett; samt att det i hvarje fall såsom godtyckligt borde förkastas att göra uppdämningsrätten beroende af den större eller mindre skadan. Dessa af den andra vattenrättskomitén anförda skäl synas i Utskottets tanke fullgiltiga, och kan därför Utskottet, äfven i öfverensstämmelse med Lagkomitén och äldre Lagberedningen, icke tillstyrka någon lagstadgad rätt till upp-

dämning, så snart men derigenom skulle tillskyndas någon, som ofvan eller nedan eger jord, vattenverk eller annan egendom, utan förordar till bifall § 6 i Kongl. Maj:ts nu föreliggande nådiga proposition.

Uti § 8 stadgas, att kungsådra skall beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd efter de sista tio årens medelvattenstånd. Nya Lagberedningen föreslog, att densamma skulle "beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd vid det vattenstånd, hvilket infaller midt emellan det högsta och det lägsta, som vanligast förekommit under de sista tio åren." Då emellertid, enligt Utskottets tanke, icke någon närmare, utöfver hvad nu gällande lag stadgar, gifven allmän bestämmelse om beräkningen af kungsådra skulle vara praktiskt tillämplig på alla de olikartade vattendrag, hvori sådan ådra förekommer, och så väl härigenom som i andra afseenden tvekan om dess rätta tillämpning skulle uppstå, samt i alla händelser fördelen af den närmare bestämmelsen vore ingen i anseende till vanskligheten af ifrågakommande bevisning, finner Utskottet orden: "efter de sista tio årens medelvattenstånd" böra ur §:en uteslutas, samt stadgandet om kungsådras beräkning böra endast så affattas, att kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd.

Den uti § 10 föreskrifna anmälan hos Konungens Befallningshafvande, då för vattenverk ny dam skall göras eller äldre ombyggas, anser Utskottet öfverflödig samt endast förorsakande dambyggare onödigt besvär och kostnad. Någon påföljd å denna anmälan uraktlåtande finnes icke stadgad vidare, än att enligt § 23 öfverexekutor, der någon utan sådan anmälan i vattendrag bygger eller dämning gör, eger att, till rättelse i hvad olagligen skett, handräckning gifva, *när skäl dertill äro*, och redan denna omständighet talar i Utskottets tanke för hela §:ens uteslutande, enär det icke kan vara i lagstiftningen lämpligt att meddela en föreskrift utan att stadga någon påföljd af dess uraktlåtna efterföljd och såmedelst i allmänhetens ögon förringa lagens helgd.

Såsom motiv för stadgandet är anfördt, att, då i förslaget icke vore upptagen obligatorisk förundersökning, hvarmed afsåges, bland annat, att det tillärnade företaget skulle, förr än det blifvit utfördt, vara allmänligen bekant, så att de, på hvilkas rätt företaget kunde inverka, komme i tillfälle att i god tid hindra utförandet, stadgandet inrymts för vinnande af samma ändamål. Utskottet vill dock härvid erinra: att under det förslaget med aflägsnande af en förundersökning med doms kraft förutsätter, det ingen må behöfva att bevaka sin rätt förr än den kränkts eller är i tydlig fara att kränkas, i hvilken händelse allmän lag och § 12 (U:s § 11) i Utskottets tanke lemna tillräckliga garantier, detta stadgande innefattar en i vår lagstiftning endast i verkligt nödfall tillämpad uppmaning från det offentligas

sida att i ett visst förekommande fall bevaka en rätt, ehuru någon särskild preskriptionstid icke förefinnes, inom hvilken den bör göras gällande; att för de fall, hvarom § 12 (U:s § 11) handlar, enligt § 21 (U:s § 20) kommer att ega rum ett kungörande, som här har sin grund i allmänt och enskildt intresse, att så många utaf de af anläggningen uppstående rättsfrågor som möjligt på en gång afgöras; att anordningen i det afseende kan föranleda verklig olägenhet, att mången rättsegare kanske går miste om sin rätt i förlitande på en af offentlig myndighet kungjord beskrifning, hvars uppgörande dock är helt och hållet öfverlemnad till vederbörande dambyggare utan någon föreskrifven kontroll eller biträde af sakkunnig person, och hvilken beskrifning derföre torde blifva i många fall särdeles bristfällig, i andra vilseledande; samt att under sådana förhållanden tillräckliga skäl icke synas förefinnas att pålägga hvarje dambyggare, till och med den, vid hvars byggnad ingen annans rätt kan vara i fråga, skyldighet att såsom lagligt villkor för tillgodogörande af sin egendom på detta sätt först till offentlig myndighet ingifva en af beskrifning om användningssättet åtföljd anmälan. Det uteslutande af § 10, hvarom Utskottet sålunda hemställer, föranleder borttagande af hänvisningen i §§ 19 (U:s § 18) och 23 (U:s § 22) samt en obetydlig omredigering i senare §, äfvensom ändring i efterföljande §§:s nummerföljd.

Då bestämmelsen i § 18 (U:s § 17) andra punkten, att "varder genom vattnets återförande skada tillskyndad egare af jord, hvarifrån vattnet afvikit, eller annan, som genom byggnad eller annorledes gjort sig vattnet i dess nya lopp eller läge till godo; njute han ersättning derför", synts Utskottet otydlig i afseende på hvad som till begreppet skada skulle hänföras, och jemväl skulle föranleda dertill, att kostnad, nedlagd under den allra första tiden efter förändringens inträdande, skulle ersättas, hvilket synts Utskottet mindre lämpligt, har punkten erhållit en förändrad lydelse, utmärkande, att, om inom ett år från det förändringen inträdt, åtgärd för vattnets återförande icke varder vidtagen och derefter utan oskäligt dröjsmål fullföljd, den, som vill vattnet återföra, är skyldig ersätta allenast den kostnad, som efter ofvannämnda tid antingen blifvit nedlagd å jord, hvarifrån vattnet vikit, eller skett för tillgodogörande af vattnet i dess nya lopp eller läge, och som genom vattnets återförande skulle blifva utan nytta.

Inom Utskottet har blifvit ifrågasatt, huruvida icke tiden, inom hvilken man, för att undgå att ersätta kostnader af omförmälda beskaflenhet, måste hafva vidtagit åtgärd för vattnets återförande, skäligen borde utsträckas längre än Utskottet föreslagit. Det kunde nemligen inträffa, att till förberedande åtgärder, såsom uppgörelser med ett större antal i företaget intresserade om deltagande deri, verkställande derefter af teknisk undersökning angående sättet för företagets utförande och uppgörande af kostnadsförslag, längre tid erfordrades innan sjelfva arbetet kunde påbörjas. Men då

sålunda föranstaltad teknisk undersökning enligt Utskottets mening bör betraktas såsom en åtgärd för vattnets återförande, helst den likaväl som hvarje annan åtgärd utmärker vederbörandes afsigt att om företaget gå i författning, har den föreslagna tiden syntes Utskottet tillräcklig.

Uttrycket i § 27 (U:s § 26) "annan *lagligen* tillkommen rättighet" har Utskottet, på det att ingen tvekan må kunna uppstå att icke till här afsedd rättighet skulle hänföras äfven den, som grundas å urminnes häfd, utbytt mot uttrycket: "annan *laglig* rättighet".

Förslaget till förordning om allmän flottled har Utskottet ansett föranleda följande anmärkningar.

Till stadgandet i § 2, att i vattendrag, der flottning allmänneligen idkas eller tillåten är vid den tid, då förordningen träder i kraft, allmän flottled jemväl framgent skall bibehållas *på sätt med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer*, har Utskottet funnit böra göras det tillägg, att, derest nya eller förändrade bestämmelser erfordras, Konungens Befallningshafvande eger att, utan hinder af äldre beslut i ämnet, sådana meddela.

Då den i § 4 åt Konungens Befallningshafvande lemnade rätt att i fråga om sådan anläggning eller åtgärd för allmän flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande, som kan på annans rätt inverka, äfvensom då fråga härvid eljest uppstår om skydd för enskild rätt, bestämma, huru tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga, möjligen skulle kunna föranleda dertill, att strand-, bro-, fiske- eller vattenverksegare eller andre skulle kunna på grund af Konungens Befallningshafvandes bestämmelse vid flottleds ordnande och begagnande få vidkännas kostnader utöfver hvad dem annars lagligen åligger eller vore för dem erforderligt, har Utskottet så omredigerat §:ens senare del, att deraf må tydligen framgå, det genom sålunda föreskrifven anläggning eller åtgärd särskild kostnad icke må ofvan nämnde rättsegare åsamkas.

I § 6 har Utskottet utbytt det enligt Utskottets tanke alltför inkränkande uttrycket: "*genom flottningen*" mot orden: "*i följd af flottningen*."

Då i § 7 fråga är om expropriation af eganderätt till jord eller lägenhet, har Utskottet i enlighet med det i förordningen om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866, § 1, för sådan händelse begagnade uttryck, utbytt orden "*upplåta*" och "*upplåtelse*" i samma § mot "*afstå*" och "*afstående*", hvilka uttryck Utskottet ansett jemväl tillämpliga, då, såsom här, fråga tillika är om bortledande af vatten, samt i öfverensstämmelse härmed ordet "*skadeersättning*" mot "*ersättning*".

Uti § 8 har vidtagits den till lättnad för vederbörande syftande än-

dring, det, i stället för att uti der förutsatta fall åt *"underrätten i orten"* uppdragits att lika med Konungens Befallningshafvande eller utmätningsman, att, efter sökandens val, förordna tredje skiljeman, sådant lemnats åt *"Rätten i stad och domaren å landet"*, äfvensom momentets sista punkt erhållit en lydelse, tydligen utmärkande, att, derest till ersättning dömes, den ersättningsskyldige ock skall förpligtas att gälda ej endast den egentliga *"synekostnaden"*, utan all den kostnad, vederparten för ersättningens bestämmande och utbekommande haft af nöden. I §:ens andra moment har intagits en föreskrift om nittio dagars tid för part, som vill söka domaren, att sin talan instämma. För ett dylikt stadgande förefinnes inom vår lagstiftning en analogi uti 26 § af förordningen den 21 December 1857, om egors fredande emot skada af annaus hemdjur samt om stängsel-skyldighet, och båda vattenrättskomitéerna samt Lagberedningen hafva i sina afgifna förslag infört motsvarande stadgande. Då skiljemännens dom får sättas i verkställighet, torde talan i dylika frågor anses såsom närmast jemförlig med en återvinningsprocess i likhet med den, som i åtskilliga andra fall är medgifven. Någon ny instans synes icke kunna sägas genom ett dylikt stadgande om viss tid för talans anställande vara införd i vidsträcktare mån än genom att föreskrifva syn såsom obligatorisk för skadeersättnings utbekommande. I stället för att åt domaren eller *Konungens Befallningshafvande* lemnats att inställa verkställighet å skiljemännens beslut, har Utskottet ansett både mera praktiskt lämpligt och mera principenligt att lemna sådan rätt åt domaren eller *öfverexekutor*.

I § 10 har införts ett tillägg tydligen angifvande, att den der stadgade solidariska ansvarighet för de under året flottande omfattar ej blott skada, som genom sjelfva flottningen omedelbarligen vållas, utan all skada, som till följd af flottningen medelbart uppstår och icke är af beskaffenhet att böra hänföras till intrång eller olägenhet af sådan anläggning eller åtgärd för flottleden, som i § 4 omförmäles.

§ 13 har Utskottet omredigerat i syfte, att nämnda § endast måtte innefatta en hänvisning till de närmare föreskrifter i fråga om flott- eller farleds inrättande och begagnande, hvilka af Konungen komma att meddelas, men icke må kunna tydas derhän, att genom samma § något uttalande skulle vara gifvet i fråga om gränsen uti nu förevarande ämne mellan allmän civillag samt den ekonomiska lagstiftning, som på grund af 89 § Regeringsformen tillkommer Konungen ensam.

Dels för att undvika det i Utskottets tanke mindre egentliga uttrycket: *"sjöfart med sammanlagde flottar"*, dels ock för att från förordningens tillämplighet tydligen undauta äfven den i rikets nordligaste län förekommande flotning af sammanbundna tjärtunnor, har § 14 något omredigerats.

Beträffande de uti §§ 1, 4 och 6 af förslaget till *förordningen om allmän farled* vidtagna ändringar hänvisar Utskottet till hvad anförts i fråga om motsvarande ändringar i §§ 7, 13 och 14 af förslaget till *förordning om allmän flottled*.

Förslagen till *förordning om tillägg till förordningen den 14 April 1866 om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof* samt om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka hafva af Utskottet lemnats utan anmärkning.

Inom Utskottet hafva visserligen, beträffande redigeringen af de granskade förslagen till förordningar, i flera delar anmärkningar förekommit, men har Utskottet ansett sig böra inskränka sin åtgärd vid redigeringen till sådana punkter, hvarest Utskottet antingen åsyftat en bestämd förändring i sak eller ansett ett förtydligande vara för den rigtiga uppfattningen nödvändigt.

På grund af det sålunda anförda och under hänvisning i öfrigt till de motiv, som äro Nya Lagberedningens förslag vidfogade, samt till det statsrådsprotokoll öfver Justitiedepartementsärenden för den 31 sistlidne December, hvilket finnes bilagdt den Kongl. propositionen, får Utskottet hemställa,

att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts nu förevarande nådiga proposition icke kan i oförändradt skick bifallas, måtte för sin del i ett sammanhang besluta följande

I.

Förordning

om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

Med upphäfvande af 17 kap. 4 § samt 20 kap. Byggningsbalken Förordningarna den 3 September 1755 angående rätt dag till damluckas öppnande och den 23 Augusti 1851 angående ändring för vissa orter af stadgandet om tiden, då damlucka skall vara öppnad; Kongl. kungörelsen den 6 Augusti 1815 angående tiden för vattendämning om hösten m. m.; hvad i Kongl. kungörelsen den 30 December 1863 angående ändring i föreskrifterna rörande villkoren för mjöl- och sågqvarnars anläggande m. m. så ock i andra författningar stadgas derom att vid inrättande af vattenverk skall genom föregående undersökning utrönas, huruvida medelst uppdämning eller vattnets begagnande i öfrigt skada tillskyndas annan; samt Kongl. brefven den 17 April 1828 om mjöl- och sågqvarnars anläggning i Lapp-

markerne, och den 1 Juni 1849 angående anläggning och utrifning af anstalter för ängsvattnings; äfvensom med ändring af hvad andra lagens rum och författningar innehålla mot denna förordning stridande, stadgas som följer:

1 §.

En hvar eger att det vatten, som å hans grund finnes, sig tillgodogöra, så vidt ej här nedan eller eljest i lag annorledes stadgas.

2 §.

Går vattendrag emellan byar, hemman eller andra jordlägenheter, må ej ene strandegaren qvarn eller annat vattenverk å sin grund så bygga att den andre i sin rätt öfver vattnet lider förfång.

3 §.

Är strömfall så beskaffadt att för dess tillgodogörande strandegarne å ömse sidor hafva af nöden dambyggnad hvar å den andres grund, bjude då den, som bygga vill, den andre att gemensamt dammen bygga och nyttja; vill ej denne i byggnaden deltaga, vare ändock pliktig nödigt damfäste lemna, der Rätten pröfvar sådant kunna ske utan synnerligt men och ersättning till fulla värdet gifves för mark, som af damfästet upptages, så ock för olägenhet, som eljest af byggnaden komma må.

Fästes dam sålunda å ömse sidor af vattendraget, njute hvardera strandegaren lika lott i det vatten, som vid dammen samlas; och bestämme, i brist af åsämjande, Rätten, efter ty skäligt pröfvas, huru dammen byggas och hvarderas lott i vattnet uttagas må.

Bygger endera ensam dammen, må honom ej förmenas att den andres lott i vattnet nyttja intill dess denne, såsom nedan sägs, sin rätt gällande gör.

4 §.

Nu varder, såsom i 3 § sägs, dam af ene strandegaren byggd jemväl å den andres grund: vill denne sedan sjelf vattenverk bygga och dertill dammen för sin lott i vattnet nyttja; stånde det honom öppet; säge dock derom till minst två år innan han vill dammen begagna och vare, efter ty å hans hälft belöper, skyldig ersätta dammens värde i det skick, hvari den befinner, samt i framtida underhållet taga del. Pröfvas dammen större än för hans verk är nödigt eller nyttigt, må ersättnings- och underhållsskyldigheten i mån deraf jemkas; tarfvas åter för hans verk att dammen tillökas eller annorledss förändras, skall han ensam vidkännas kostnaden därför äfvensom den tillökning i underhållskostnad, hvartill ändringen må föranleda.

Har han på en gång uppburit godtgörelse för mark till damfäste eller för olägenhet af dambyggnaden, den bör ock återgäldas.

5 §.

Delegare i oskift by eller annan samfäld mark hafve rätt till vattnet efter som han i samfälligheten eger del. Lag samma vare, der vid skifte af samfällighet vattendraget ej i skiftet ingått. Kan vattnet ej utan delegares förfång skiftas, och vill någon af dem qvarn eller annat vattenverk bygga, bjude de andre att deri taga del; vilja de ej, och pröfvar Rätten det kunna ske utan synnerlig skada för dem, förelägge då honom på hvad sätt, vilkor och tid han verket bygga och nyttja må.

6 §.

Ej må i vattendrag så byggas att genom uppdämning eller annorledes men tillskyndas någon, som ofvan eller nedan eger jord, vattenverk eller annan egendom; och skall förty vattenverk, der hinder i vattnets lopp kan lända till men för annan, vara så inrättadt, att genom lucka å damnen eller annan dylik anstalt tillräckligt aflopp kan för vattnet beredas, när sådant är af nöden.

7 §.

Allmän farled må ej genom dambyggnad stängas; ej heller må eljest i eller vid allmän farled byggnad göras eller åtgärd vidtagas, hvarigenom samfärdseln hindras eller leden kan försämras.

I allmän flottled må ej så byggas att flottningen hindras.

Vattenled, som för fiskens gång finnas bör, efter ty derom är särskildt stadgadt, skall ock lemnas från byggnad och stängsel fri.

8 §.

Der kungsådra af ålder varit, skall den fortfarande lemnas öppen för allmän samfärdsel, för flottning och för fiskens gång eller annat allmänt ändamål så ock till bevarande af enskild rätt, som af ådran är beroende. Kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd.

9 §.

Twist, huruvida led eller ådra, hvarom i 7 och 8 §§ förmäles, finnes i vattendrag, så ock om ledens eller ådrans rätta läge och bredd ankomme på domstols pröfning.

10 §.

Menar någon att för hans vattenverk tarvas att led eller ådra, hvarom ofvan är sagdt, öfverbygges eller eljest genom byggnad förändras till

djup eller läge; då skall tillstånd från det allmännas sida till byggnaden sökas hos Konungens Befallningshafvande. Finnes byggnaden kunna så göras att leden eller ådran fortfarande utan väsentlig olägenhet kan för det dermed afsedda allmänna ändamål användas, må det sökta tillståndet beviljas med de villkor, som efter omständigheterna i hvarje fall anses erforderliga till betryggande af det allmännas rätt.

Af sådant tillstånd vare den, som anser sig genom byggnaden förnärmad i sin enskilda rätt, ej hindrad att sin talan derutinnan lagligen anhängiggöra.

11 §.

Vill den, som ämnar bygga vattenverk, bereda sig trygghet att byggnaden ej må framdeles af annan klandras såsom vållande olaga dämning eller annat intrång i enskild rätt; stånde honom fritt sin talan på förhand instämma; och vare å den talan pröfvadt huru byggnaden må inrättas så att andre parten i sin rätt ej förnärmas.

Äskar den, som vattenverk eger eller bygga vill, eller någon, som genom dämning eller eljest kan af sådant verk men lida, att lofliga vattenhöjden med vattenmärke betecknas eller viss tid bestämmes, då damlucka skall hållas öppen, eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framläppande gifvas; ege dertill vitsord. Sämjas de ej, gånge tvisten till Rättens pröfning.

Vattenmärke skall på vattenverksegarens bekostnad i berg, jordfast sten eller annat fast föremål sättas.

12 §.

Har vattenmärke blifvit satt, åligge verkets egare att i allt hvad på hans åtgärd ankommer så förfara att vattnet ej må stiga öfver märket.

Finnes ej sådant märke, skall ändock damlucka hållas öppen, när sådant till förekommande af skada tarivas. Är för damluckas öppnande viss tid i laga ordning bestämd eller eljest särskild föreskrift om vattnets framläppande gifven, lände det till efterrättelse.

13 §.

Der sågqvarn är, ligge å egarens vårdnad att affallet ej utsläppes i vattnet. Lag samma vare, der vid annat verk eller inrättning affall uppkommer, hvaraf uppgrundning eller annan olägenhet kan förorsakas.

Vidtager ej egaren nödig åtgärd eller anstalt till skadans förekommande, ege Konungens Befallningshafvande föreskrifva hvad i sådant hänseende iakttagas bör, så ock förelägga den tredskande vite, der ansvar å försummelsen ej finnes särskildt stadgad.

Sker ändock skada, njute den, som skadan lider, ersättning efter Rättsens bepröfvande.

14 §.

Hvad i denna förordning sägs om vattenverk gälle ock om annan med dylikt verk jemförlig inrättning till vattens nyttjande, hvarför byggnad i vattnet tarivas.

15 §.

Ej må någon genom upptagande af ny rännil från sjö eller annat vattendrag eller annorledes vattnet till djup eller läge så förändra att derigenom led eller ådra, hvarom ofvan skils, försämrass eller men annan tillskyndas. Kan utan sådan olägenhet vattnet afledas för att annorstädes nyttjas, skall det dock till vattendraget återledas, i den mån sådant erfordras till förekommande af olägenhet för den, som nedanför ligger.

16 §.

Rensning, som för vattendrags bibehållande är af nöden, hafve den, som af uppgrundningen kan lida men, lof att verkställa, ändå att gräfning inom annans område tarivas; dock skall i ty fall denne förut derom tillsägas. Jord eller annat, som vid rensningen upptages, må på närmaste strand uppläggas eller ock föras till annat lämpligt ställe i närheten, dock emot ersättning till markens egare, om skada vållas.

17 §.

Har vattendrag vikit från sitt förra läge eller eljest förändrat sitt lopp, vare om vattendragets återställande i dess förra skick lag som om rensning i 16 § är sagdt. *Varder ej inom ett år från det förändringen inträdt åtgärd för vattnets återförande vidtagen och derefter utan oskäligt dröjsmål fullföljd, vare den, som vill vattnet återföra, skyldig ersätta kostnad, som efter nämnde tid antingen blifvit nedlagd å jord, hvarifrån vattnet vikit, eller skett för tillgodogörande af vattnet i dess nya lopp eller läge, och som genom vattnets återförande skulle blifva utan nytta.* Har någon i tio år varit i besittning af förmån, som skulle genom återförandet gå förlorad, må dylik åtgärd ej emot hans bestridande vidtagas.

18 §.

I fråga om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring till djup eller läge och om vattendrags återställande lände i tillämplige delar till efterrättelse hvad i 10 och 11 §§ sägs om byggnad i

vattendrag; och vare i afseende å anstalt för jords bevattning jemväl i öfrigt gällande hvad om vattenverk i denna förordning skils.

19 §.

Angående vattenafledning för jords odling eller förbättring så ock om strömnrensning eller vattens bortledande för allmänt behof är särskildt stadgadt.

20 §.

När talan i mål, hvarom i denna förordning handlas, inständ varder, ege i stad Rätten och å landet domaren att i stämningen utsätta saken till syn å stället, der sådant af käranden äskas eller eljest för frågans pröfning finnes erforderligt; föranstalte ock i de fall, der 9 eller 11 § är tillämplig, att tiden och stället för målets företagande varder minst fjorton dagar före den utsatta tiden kungjord i kyrkan för den församling, der den del af vattendraget, hvarom fråga är, framgår, så ock i angränsande, intill vattendraget belägna församlingars kyrkor.

21 §.

Då afvägning eller annan undersökning af vattendrag med dess af- och tillopp, ofvan eller nedan, är nödig eller särskild utredning erfordras huru vattenbyggnad göras och nyttjas må eller i andra frågor, hvarom i denna förordning handlas, ege i stad Rätten och å landet domaren till biträde kalla sakkunnig man eller ock, om sådant finnes lämpligare, föreskrifva att undersökningen skall förrättas af dertill behörig tjänsteman eller annan sakkunnig, som uppå ansökning af käranden förordnas af Konungens Befallningshafvande och derefter har att utlåtande i målet afgifva i de delar, som till honom blifvit hänskjutne.

22 §.

Der någon olagligen i vattendrag bygger eller dämning gör, ege öfverexekutor att, till rättelse i hvad olagligen skett, handräckning gifva, när skäl dertill äro; och vare derom gällande enahanda bestämmelser, som för det i 157 § Utsökningslagen afsedda fall äro stadgade.

Visar någon sannolika skäl att *påbörjad byggnad* kan lända honom till men, ege ock öfverexekutor *byggnadens fortsättande* förbjuda intill dess tvisten blifvit i laga ordning pröfvad.

Hvad här är sagdt om byggnad i vattendrag gälle ock om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring.

23 §.

Dämmes vatten upp öfver fastställt märke eller varder, der viss tid för damluckas uppdragande föreskrifven är eller annan särskild bestämmelse angående damluckas skötande blifvit meddelad, hvad sålunda iakttagas bör ej fullgjordt, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett; då ege på ansökan af den, som men lider, utmätningssmannen i orten och å landet jemväl länsmannen, äfven om han ej är satt till utmätningssman att, sedan han med ojäfvigt vittne syn å stället hållit, nödig handräckning på den försumliges bekostnad meddela.

Tillstänger någon led eller ådra, hvarom i denna förordning stadgas, må ock till borttagande af stängsel, som uppenbarligen finnes emot lag stridande, handräckning gifvas såsom nyss är sagdt.

24 §.

Angående allmän farled och flottled äfvensom vattenled för fiskens gång vare, utöfver hvad denna förordning derom innehåller, gällande hvad särskildt föreskrifves.

Om handläggning af frågor angående väg eller bro öfver vattendrag är särskildt förordnadt.

25 §.

Hvad i 10 § sägs om vattenverk samt i 6, 7, 8, 17, 22 och 23 §§ om vattenbyggnad i allmänhet, skall i tillämplige delar lända till efterrättelse jemväl i fråga om fiskebyggnad.

Om fiskerättighet och hushållning med fiskevatten är särskildt stadgadt.

26 §.

Genom denna förordning göres ej rubbning i den rätt och frihet, som bergverk så ock skattlagda qvarnar och fiskeverk förunnad är, ej heller i annan *laglig* rättighet att vattendrag stänga eller uppdämma eller i öfrigt öfver vattnet förfoga annorledes än med ofvan gifna stadganden öfverensstämmer.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 Januari 1881; dock skola hittills gällande lagbud om damluckas öppenhållande framgent intill den 1 Januari 1886 ega tillämplighet i så måtto, att den deri föreskrifna tid, då

damlucka bör vara öppen, skall iakttagas, så framt ej i laga ordning annan viss tid därför varder bestämd eller vattenmärke sättes eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framläppande meddelas.

II.

Förordning

om allmän flottled.

Med upphäfvande af Kongl. brefvet angående flottning den 8 April 1811 stadgas som följer:

1 §.

I allmän flottled stånde en hvar öppet att, efter ty här nedan närmare skils, låta flottgoods löst framflyta.

2 §.

I vattendrag, der flottning allmänneligen idkas eller tillåten är vid den tid, då denna förordning träder i kraft, skall allmän flottled jemväl framgent bibehållas på sätt med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer. *Erfordras nya eller förändrade bestämmelser, ege Konungens Befallningshafvande att, utan hinder af äldre beslut i ämnet, sådana meddela.*

3 §.

Kan vattendrag, hvarest allmän flottled ej finnes, dertill användas; ege Konungens Befallningshafvande, der sådant pröfvas vara af nöden och kunna medföra väsentligt gagn för orten eller eljest lända till nytta för det allmänna, förordna att i vattendraget allmän flottled vara skall.

4 §.

Är för allmän flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på strand-, bro-, fiske- eller vattenverksegares eller annans rätt inverka och har han ej dertill samtyckt; då ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvartill 7 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock dervid, äfvensom då fråga eljest uppstår om skydd för enskild rätt, *huru ändamålet med flottleden må vinnas utan särskild kostnad* för den, hvars rätt är i fråga.

5 §.

Utan särskildt lof må de, som ombesörja flottningsarbetet, ega tillträde till stränderna vid flottleden, der sådant för skadas afvärjande eller flottgodsets framförande i vattendraget är af nöden.

Väg eller stig öfver annans tomt, åker, äng, plantering eller andra egor, hvilka kunna deraf skadas, må dock ej tagas, om tillträde till stranden annorledes kan utan väsentligt hinder eller uppehåll beredas.

6 §.

För skada, som genom anläggning eller åtgärd för flottleden eller genom strändernas beträdande eller eljest *i följd af* flottningen vållas, njuter den, som skadan lider, ersättning till högsta skäliga belopp, hvartill den skattas må.

7 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för flottleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vattendrag bortledes; då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att *afstå* hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådant *afstående* för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för *ersättningens* bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

8 §.

Fordrar någon i andra fall, än de i 7 § nämnda, ersättning för skada; varde frågan efter syn och uppskattning pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, bland hvilka en utses af hvardera parten och de sålunda utsedde tillkalla den tredje; tredskas den, emot hvilken anspråket väckes, att utse skiljeman eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konungens Befallningshafvande eller *Rätten i stad och domaren å landet* eller utmätningssmannen i orten att på ansökan af den, som anspråket väckt, om valet förordna. Varder till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att gälda *kostnaden så väl för sjelfva syneförrättningen som ock för de åtgärder, den skadelidande haft nödigt vidtaga för att sin talan styrka och utföra*; sättes ej ersättningen högre än han före synen bjudit, stånde hvar *sine kostnader och gälde hvardera halfva synekostnaden*.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, *der ej domaren eller öfverexekutor annorlunda förordnar; den af parterne, som med beslutet ej nöjes, dock ej förment att tvisten under Rättens pröfning draga, så framt han sin talan*

instämmer inom nittio dagar från det skiljemännens beslut honom tillställdes. I skiljemännens beslut skall tydlig hänvisning lemnas om hvad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under Rättens pröfning.

I mål, hvarom nu är sagdt, svare den, emot hvilken talan föres, vid Rätten i den ort, der skadan skett eller är att förvänta.

9 §.

Är skada, som i 8 § afses, så stadigvarande att värdet derå kan genom uppskattning på förhand utrönas; då skall, om ersättningstagande det påstår, ersättningen på förhand bestämmas att utgå vare sig i årlig afgift under hela den tid skadan kommer att fortfara eller under vissa år eller ock på en gång, allt efter ty skäligt prövas.

10 §.

Låta två eller flere flottgods framflyta i allmän flottled och sker derigenom skada, som ej blifvit på förhand uppskattad och ersatt; då skola de, hvilka under året deltagit i flottningen å det ställe, der skadan timat, en för alla och alla för en ansvara för ersättningens gäldande till den, som skadan lidit. *Lag samma vare om annan sådan skada, som genom strändernas beträdande eller eljest i följd af flottningen vållas. Gitter någon visa att hans flottgods framgått på sådant sätt eller å sådan tid att det ej kunnat till skadan medverka eller har någon på grund af ansvarighet, hvarom nu är sagdt, guldit mer än hvad på honom efter hans andel i flottgodset belöper, och är han icke till skadan särskildt vållande, söke hos de andre flottande sitt åter efter befogenhet.*

Hvad i denna § är stadgadt må ej tillämpas, der enligt särskild bestämmelse af vederbörande myndighet någon utöfvar uteslutande rätt att ombesörja flottningen mot afgift af flottgodsets egare.

11 §.

Hvad strandegare, som i allmän flottled bygga vill, har att iakttaga, derom är särskildt stadgadt. Är ej i laga ordning bestämdt i hvad mån vattendraget skall för flottningens behof lemnas från byggnad eller stängsel fritt; förordne derom Konungens Befallningshafvande, der någon, som bygga vill, det äskar. Bygger någon annorledes än med lag eller gifna föreskrifter öfverensstämmer, stånde sjelf den skada, som å byggnaden må genom flottningen vållas.

Nu vill någon göra byggnad hvaraf flottningen ej hindras: menar han att till skydd emot skada å byggnaden särskild anläggning eller åtgärd bör af de flottande bekostas; anmäl det hos Konungens Befallningshafvande, som eger att derom jemlikt de i 4 § stadgade grunder bestämma som skä-

ligt pröfvas. Bygger han utan sådan anmälan eller utan att Konungens Befallningshafvandes bestämmelse afbida, stånde under tiden sjelf skadan.

12 §.

Kan uppehåll med verkställande af anläggning eller annan åtgärd, hvarom Konungens Befallningshafvande enligt 4 § bestämmelse meddelat, föranleda synnerlig olägenhet; ege Konungens Befallningshafvande förordna att utan hinder af klagan öfver beslutet verkställighet må ske, der pant eller borgen ställes för den skada, som kan genom åtgärden uppstå.

Konungens Befallningshafvande hafve ock i andra fall, då skada kan af flottleds inrättande eller begagnande vållas, makt förordna det pant eller borgen för skadeståndet ställas skall, om sådant till betryggande af ersättningstagares rätt finnes nödigt.

13 §.

Närmare föreskrifter i fråga om flottleds inrättande och begagnande meddelas af Konungen.

14 §.

I fråga om *framförande af flottgods* i sammanlagde flottar ege stad gandena i denna förordning ej tillämpning.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

III.

Förordning**om allmän farled.**

1 §.

Der sjöfart med fartyg eller båtar eller *framförande af flottgods* i sammanlagde flottar allmänneligen idkas eller tillåten är vid den tid då denna förordning träder i kraft, skall allmän farled, hvartill ock räknas det utrymme i vattendraget, som till allmän hamn är i laga ordning upplåtet, fortfarande finnas i det läge och till den storlek, som med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer.

2 §.

Tarivas allmän farled i vattendrag, der sådan förut ej finnes, förordne derom Konungens Befallningshafvande samt meddele tillika nödig föreskrift om hvilken del af vattendraget bör för samfärdselns behof lemnas fri från byggnad och stängsel.

3 §.

Är för allmän farleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på annans rätt inverka, och har han ej dertill samtyckt; då ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvartill 4 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock huru såväl dervid som ock i öfrigt vid farleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga.

För skada, som af dylik anläggning eller åtgärd vållas, skall ersättning till högsta skäligen belopp, hvartill skadan skattas må, efter Rättens beprövande gifvas vare sig i årlig afgift eller på en gång.

4 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för farleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vattendrag bortledes; då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att *afstå* hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådant *afstående* för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för *ersättningens* bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

5 §.

Hvad den, som vill bygga i vattendrag, der allmän farled är, har att iakttaga, derom är särskildt stadgadt.

6 §.

Närmare föreskrifter i fråga om farleds inrättande och begagnande meddelas af Konungen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

IV.

Förordning

om tillägg till förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

1 §.

Der Konungen för någon ords förseende med dess behof af vatten eller för farled eller flottled eller för annat allmänt behof pröfvar nödigt att vatten ur sjö, elf, å eller annat vattendrag ledes bort för att annorstädes nyttjas, vare enskild man, menighet eller inrättning, som öfver vattnet råder, pliktig att det tåla; njute dock den, som derigenom skada lider, ersättning till högsta skäligen belopp, hvartill skadan skattas må.

2 §.

Har någon vatten- eller fiskeverk eller bevattningsanstalt eller annan särskild lägenhet, och varder den lägenhet genom vattendragets ändring obrukbar eller i väsentlig mån försämrad, skall lägenheten lösas, om egaren det påstår.

3 §.

Kan ej öfverenskommelse träffas om hvad, efter ty ofvan skils, i ersättning eller lösen utgå bör, skall såväl i fråga derom som ock i allt öfrigt i tillämplige delar gälla hvad uti förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgadt är. Väckes fråga, hvarom här ofvan i 2 § sägs, varde dermed förfaret på sätt i nämnda förordning finnes bestämdt för den händelse då till afsedt ändamål erfordras att allenast en del af lägenhet afstås, men egaren äskar att hela lägenheten lösas skall.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

V.

Förordning

om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Med upphäfvande af Förordningen den 21 December 1857 angående ändring af 20 kap. 6 § Byggningsbalken i fråga om straffbestämmelsen för underlåtenhet att i föreskrifven tid öppna damlucka stadgas, som följer:

Håller någon olofligen damlucka, för hvars uppdragande viss tid iakttagas bör, stängd under tid då den skall öppen lemnas; böte minst tio, högst femhundra kronor. Lag samma vare, der någon olofligen håller damlucka stängd, då vattnet stiger öfver fastställt märke.

Öfverträdelse, hvarom nu är sagdt, må ej, der den endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas af annan än målsegande.

Böter, som ådömas efter denna förordning, skola tillfalla kronan och vid bristande tillgång förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

Stockholm den 23 Februari 1880.

På Lag-Utskottets vägnar:

G. LAGERSTRÅLE.

Reservationer:

I. Förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

vid 4 § 2 mom.

af Herr *Thomasson*: »Genom den förändring af mom. 2 i denna § Utskottet vidtagit, har i momentet inlagts något annat än Kongl. Maj:ts, med Lagberedningens öfverensstämmande förslag åsyftat och något som, efter mitt förmenande, icke är med rättvisa och billighet förenligt; hvadan och då det Kongl. förslaget, i fråga om återgäldande af uppburen godtgörelse, synes mig hvila på riktiga grunder, jag anser berörda moment böra antagas sådant det i sistnämnda förslag finnes affattadt.»

af Herr *Lindgren*, som ansett mom. böra erhålla följande lydelse: »Har han något uppburit i godtgörelse för mark till damfäste eller för annan olägenhet af dambyggnaden, vare sig godtgörelsen varit gifven en gång för alla eller beräknad för år, skall den återbäras i den mån motsvarande förmån ej fått begagnas.»

vid 6 §.

af Herr *Lothigius*, med hvilken Herrar *Friherre Hamilton*, Grefve *Mörner* och *Lindgren*, samt i hufvudsak Herrar *Asplund* och *Sundell*, instämt: »Det hinder emot industriella anläggningar, hvilket förbudet att medelst uppdämning skada annans jord ovilkorligen medför, äfven om skadan är aldrig så obetydlig, sökte första vattenrättskomitén att aflägsna genom sitt förslag att, om endast ouppodlad jord skulle skadas af uppdämningen och denna skada vore ringa i jemförelse med den nytta, som af uppdämningen vunnnes, uppdämningen finge göras emot ersättning till den, som lede skadan. Såsom skäl för ett dylikt stadgande anförde komitén: *Uppdämningsrätten* hade gamla anor i de svenska lagarne. De flesta landskapslagarne (äldre och yngre Westgötha-Lagen, Östgötha-Lagen, Uplands-Lagen, äldre och yngre Westmanna-Lagen samt Sudermanna-Lagen) förbjöde all sådan uppdämning, att vattnet ginge upp å annans åker och äng, hvilket stadgande öfver-

gått i Landslagen (XXXIII: 1 Bygninga-Balken), men ingen af dessa lagar förbjöde uppdämning å *utmark*. Deraf hade väl kunnat uppstå någon osäkerhet om lagens mening, då 1734 års lag i 20 kap. 2 § Bygninga-Balken i helt allmänna ordalag stadgade, att »ej må någon så bygga, att annan ofvan eller nedan mehn hafver» samt i 4 § af samma kapitel, att »Häradshöfding skåde med nämnden lägenheten, höre ock grannar deromkring och dem som gamla qvarnar der närmast hafva och pröfve derefter om ny qvarn utan deras eller andras skada der byggas må». Mången gång hade väl dessa föreskrifter så tillämpats, att uppdämning å oduglig och ouppodlad mark, der skadan ansetts ringa, utan vidare omständigheter tillåtits, men ej sällan hade man i dessa stadganden velat finna ett absolut hinder för all uppdämning å annans mark, vore denna af än så ringa värde. Sistnämnda ytterlighet ansåge komitén vara oklok. Hvarje vattenverk af någon betydenhet fordrade någon grad af uppdämning, och då man otvifvelaktigt kunde antaga, att vattenkraften vid de flesta tillfällen blefve billigare än motsvarande ångkraft, synnerligast i ett land sådant som Sverige, der brännmaterialet vore relativt dyrt, skulle det vara oklokt att icke taga vara på de tillfällen att använda krafter, hvilka naturen förlänat och som i väsentlig mån bidroge till möjligheten för landet att kunna i den större industrien konkurrera med de stenkolsrika länderna. Men sådant kunde ej vinnas, om man allt för strängt begränsade uppdämningsrätten. Ehuru det vore orimligt att för vattenverks grundande sätta odlade trakter under vatten och detta alltså icke borde mot egarens vilja tillåtas, syntes det deremot vara en dålig hushållning, att för bevarande af ouppodlade marker, som endast begagnades till bete eller på sin höjd till ängsmark, omöjliggöra begagnandet af en drifkraft af öfvervägande värde. Den af komitén uttalade åsigt hvilade icke allenast på den fullt billiga grunden af likställighet emellan jordbruket och industrien vid deras konkurrens i vattenrättsliga förhållanden, så att den, som i hvarje fall vore relativt viktigare i ekonomiskt hänseende, finge företräde framför den andra, utan den öfverensstämde äfven i det närmaste med de gamla lagarnes bestämmelser i detta ämne. Någon fara för jordbrukets intressen kunde så mycket mindre uppkomma af detta stadgande, som jordbruket blifvit genom de af komitén föreslagna stadganden om aftappningar *) gynnadt med en vida längre utsträckt tvångsrätt äfven mot de största vattenverk, än som hittills någonsin medgifvits och genom hvars begagnande jordbruksnäringen kan återbörda den mark, som blifvit den-

*) Numera i väsentliga delar upphöjda till lag.

samma genom uppdämning frånhand. Uppdämningsrätten kunde dessutom i en framtid blifva af stor vikt äfven för jordbrukets befordrande, så vida ängsvattning komme att mera allmänt användas, helst ängsvattning, endast der förhållandena icke vore särdeles gynsamma, kunde utan uppdämning åstadkommas.

På dessa skäl, hvilka icke synas vara vederlagda genom hvad senare vattenrättskomitén och Utskottets majoritet deremot anfört, och *då* det ej lärers kunna förnekas att, såsom första vattenrättskomitén äfven anmärkt, för begagnande af vattenkraft, någon uppdämning, till skada för ofvan liggande egor i allmänhet är nödig; *då* med den lydelse af den förevarande §, som Utskottet tillstyrkt, egaren af äfven den obetydligaste utmark, som i följd af den för ett vattenfalls begagnande nödiga dämning kan blifva öfversvämmad, har i sin makt att förhindra egaren till fallet att detsamma till sin nytta använda; *då* de utaf Utskottet godkända grunder för införande af tvångsrätt mot jordegare, i fråga om skyldighet att tåla intrång och olägenheter af vattendrags begagnande till flottled torde vara, om ej fullt, så åtminstone i det närmaste lika giltiga, beträffande skyldighet att tåla en jemförelsevis obetydlig skada, vållad af vattendrags användande till drifkraft, helst förhållandena mången gång lära vara sådana, att en flottled faktiskt kan begagnas af endast en enda person eller bolag, och dess ändamål således ingalunda kan sägas vara af *allmän* beskaffenhet i annan mening än såsom medförande gagn för orten, hvarmed, på sätt af Nya Lagberedningens motiv inhemtas, i främsta rummet afsetts den fördel, invånarne kunna hemta af tillgång till ökad arbetsförtjenst, tillfälle till större afsättning af landtmannaprodukter med flera indirekta förmåner, eller med andra ord, till hela den förkofran, ortens invånare i allmänhet kunna antagas vinna i ekonomiskt hänseende; men anläggning af en eller flera större fabriker eller industriella verk vid ett vattendrag likaledes kan för orten medföra enahanda gagn, fullt motsvarande eller öfvervägande det, som i många fall kan genom ett vattendrags användande till flottled orten tillskyndas; *då* den af Nya Lagberedningen föreslagna utväg för ändamålets vinnaende genom ett stadgande om rätt till egoutbyte, hvilket utan tvifvel på många ställen kunde beredt nödig uppdämningsrätt, efter hvad som mot detta förslag blifvit af Högsta Domstolen anmärkt, icke vidare torde komma att ifrågasättas; och *då* nu gällande lag, äfven om den icke rätteligen kan tolkas på sätt första vattenrättskomitén förmålt den mången gång hafva blifvit tillämpad eller så, att domaren funnit sig kunna medgifva uppdämningsrätt, då skadan varit

ringa, dock obestriddigen genom föreskrifterna i 6 § af 20 kap. Byggningsbalken angående damlucka, medgifver uppdämningsrätt under viss del af året, har jag ej kunnat underlåta att, i öfverensstämmelse med första vattenrättskomiténs förslag, yrka, att till §:n måtte fogas ett tillägg af följande lydelse:

Är det endast ouppodlad jord, som kan genom uppdämning sättas under vatten eller deraf skadas, och pröfvas skadan vara ringa mot den nytta, som af uppdämningen vinnes, må dock uppdämning ske mot ersättning med högsta skäligen belopp till den, som skadan lider, efter domstols bepröfvanden.

af Herr *Samzelius*: »Uti Herr *Lothigii* förslag instämmer jag, med undantag deraf, att, till beredande af full likställighet och reciprocitet emellan jordbruket och vattenverksindustrien, den ersättning, som till jordegaren skall utgå, enligt min åsigt, bör, i likhet med hvad uti 18 § af den nya dikningslagen bestämmes, motsvara fulla värdet och hälften derutöfver.»

vid 7 §.

af Herr *Lothigius*, med hvilken Herr Friherre *Hamilton* instämt: »Då stadgande om skyldighet att i vattendrag, der kungsådra ej finnes, lemna vattenled, som för fiskens gång finnas bör, fri från byggnad och stängsel hittills icke varit i allmän civillag infördt och dylikt stadgande, derest det på mindre vattendrag tillämpas, otvifvelaktigt omöjliggör en mängd sådana vattendrags användande till drifkraft, har jag trott, att i 7 § det sista stycket: »Vattenled -- — — stängsel fri» och i 25 § orden: »äfvensom vattenled för fiskens gång», borde uteslutas.»

vid 8 §.

af Herr *Lagerstråle*, med hvilken Herrar Friherre *Hamilton*, *Lothigius*, *Asplund*, *Magnus Jonsson* och *Bälter Sven Ersson* instämt: »Enär den lydelse Utskottet häri föreslagit, efter min förmening, lemnar öppet rum för sådan tydning, att kungsådras bredd skall förändras efter vattendragets olika höjd vid olika tider, har jag icke kunnat biträda detta förslag. Den af Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelse om bredden »efter de sista tio årens medelvattenstånd» synes mig åter allt för mycket medgifva det höga vattenståndets inräknande och dessutom i tillämpningen blifva ytterst svår att iakttaga. Då nu i denna § icke kan angifvas annat än *grunden*, hvarefter kungsådra skall beräknas, och följaktligen icke någon i allo noggrann bestämmelse deri torde kunna inrymmas, har jag ansett ändamålet bäst vinnas, om, i öfver-

ensstämmelse med den tillämpning, som åtminstone i vissa vattendrag hitintills egt rum, denna § innehölle, att »kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd *vid vanligast förekommande, lågt, vattenstånd*».

af Herr *H. A. Widmark*, med hvilken Herr *Thomasson* instämt: »Då erfarenheten visat, att uppfattningen om sättet för kungsådras bestämmande, hittills mycket vexlat, är det, enligt mitt förmenande, nödigt, för att hädanefter, så vidt möjligt, förekomma detta, att, på sätt Kongl. Maj:t och Nya Lagberedningen ock sökt, i denna § införa stadgande om det vattenstånd, vid hvilket kungsådras bredd och läge skall bestämmas. Jag kan således icke gilla Utskottets beslut att ej upptaga en dylik bestämmelse. Hvarken den i Kongl. Maj:ts eller Nya Lagberedningens förslag i detta hänseende införda synes mig emellertid antaglig, bland annat derföre, att svårighet utan tvifvel skall möta för en längre tidsperiod erhålla så tillförlitliga uppgifter om vattenhöjden, som en rätt tillämpning förutsätter, samt att medium af högsta och lägsta vattenståndet uti ett vattendrag icke sammanfaller med det vattenstånd, som är det vanligaste.

Då det torde vara i sin ordning, att kungsådras bredd bestämmas vid normalt vattenstånd, hvilket ock är detsamma som på tekniskt språk kallas medelvattenstånd, då detta utan svårighet är bestämbar genom iakttagelser å de märken, som det lemnar på stenar i vattendraget och på stränderna, samt då detsamma derjemte både är ett lågt sådant och ett som i allmänhet är konstant under senare delen af sommaren, föränlåtes jag vördsamt hemställa, att en dermed enligt bestämmelse må antagas samt att således till slutet af nu ifrågavarande § må fogas orden: *vid vanligast förekommande, lågt, vattenstånd*.

mot uteslutande af 10 § i Kongl. Maj:ts förslag:

af Herr *Lagerstråle*, med hvilken Herr *Sundell* instämt: »Denna § är af Utskottet utesluten; men på skäl, som i Nya Lagberedningens motiv finnas utvecklade, anser jag densamma böra bibehållas; i följd hvaraf ock §§ 18, 19, 21, 23 och 26 i det Kongl. förslaget — svarande emot §§ 17, 18, 20, 22 och 25 i Utskottets — böra enligt min åsigt antagas oförändrade samt §-följden i sin helhet i öfverensstämmelse dermed rättas».

Angående förändrad lydelse af 10, 11 och 12 §§ i Kongl. Maj:ts förslag (motsvarande 10 och 11 §§ i Utskottets förslag):

af Herr *Lindgren*: »I stället för §§ 10, 11 och 12 i Kongl. förslaget ville jag hafva införd en så lydande §:

»Vill någon för vattenverk göra ny eller ombygga äldre dam, göra anmälan derom hos domaren med uppgift å vattendraget och den fastighet, å hvars grund byggnaden skall göras, samt socken och härad, hvartill fastigheten hör. Domaren begäre hos Konungens Befallningshafvande förordnande för lämplig person att i afseende å företaget bevaka talan, till betryggande af det allmännas rätt, och förfare i öfrigt på sätt §§ 21 och 22 (i Kongl. förslaget) stadgas angående utsättande af syn på stället, kungörelse om tiden för häradsrättens sammanträde samt tillkallande af sakkunnig man för afvägning eller annan undersökning af vattendrag med dess af- och tillopp, ofvan eller nedan.

Efter det frågan sålunda vunnit nödig utredning med alla tillhörande omständigheter, bestämme rätten, om och under hvilka villkor byggnaden må inrättas, så att annan i sin rätt deraf ej må förnäras, huruvida och till hvad storlek damlucka bör anbringas, vid hvilka tider den skall hållas öppen, och huru vattenmärke till utvisande af lofliga vattenhöjden bör inhuggas i berg, jordfast sten eller annat fast föremål, med hvad öfrigt må finnas nödigt föreskrifva».

Genom denna bestämmelse afses,

att hufvudsakligen bibehålla hittills gällande stadganden för anläggande eller förändring af damverk, med några nödiga ansedda tillägg, att få uppdrämningsfrågan före eller vid anläggningens början definitivt afgjord, samt att befria damverksanläggaren från den oroande och pinsamma belägenhet, hvari han efter Utskottets förslag under obegränsad tid komme att hållas, dymedelst att tid efter annan än den ene och än den andre af ofvan eller nedan liggande jords eller verks innehafvare med vexlande framgång kunde väcka anspråk å damverkets rifning.»

af Herr Grefve *Mörner*: »I fråga om ändring af 10, 11 och 12 §§ i Kongl. Maj:ts förslag till förordning om jordegares rätt till vattnet å hans grund instämmer jag i hufvudsak med Herr *Lindgren*, anse-

ende dock uttrycket »ombygga äldre dam» böra utbytas emot »förändra äldre dam.»

vid 12 §.

af Herr *Lothigius*, med hvilken Herrar Friherre *Hamilton* och Grefve *Mörner* instämt: »Då det icke synes skäligen böra åligga vattenverksegare, hvars uppdämningsrätt är bestämd genom vattenmärke, att vidtaga här föreskrifven åtgärd, förrän vattnet stigit öfver märket, har jag ansett att första stycket i denna § borde gifvas följande lydelse:

Har vattenmärke blifvit satt, åligge verkets egare att, när vattnet stiger öfver märket, i allt hvad på hans åtgärd ankommer så förfara, att vattnet må åter bringas till den med vattenmärket betecknade höjd.»

vid 17 §.

af Herrar *Lagerstråle* och *Sundell* (se ofvan under 10 § i Kongl. Maj:ts förslag).

af Herr *Thomasson*: »Då enligt min åsigt den, som genom ett vattendrags afvikande från sitt förre läge fått mark i stället för vatten eller vatten i stället för mark, bör ega att *genast* på bästa sätt göra sig till godo hvad honom sålunda tillfallit, med rättighet till skadeersättning ifall vattnet återföres, samt denna skadeersättning synes mig icke skäligen böra för hvarje fall inskränkas till endast godtgörelse för nedlagd kostnad, har jag ej kunnat godkänna den af Utskottet föreslagna förändring af denna §, utan tillstyrker dess antagande sådan den lyder i Kongl. Maj:ts förslag.»

af Herrar *Torpadie* och *H. A. Widmark*, hvilka ansett den Kongl. propositionens lydelse af § hafva bort tillstyrkas.

vid 18 §.

af Herrar *Lagerstråle* och *Sundell* (se ofvan under 10 § i Kongl. Maj:ts förslag).

vid 20 §.

af Herrar *Lagerstråle* och *Sundell* (se ofvan under 10 § i Kongl. Maj:ts förslag).

af Herr *Thomasson*: »Enär det i denna § föreskrifna kungörandet i kyrkan skulle, på sätt Högsta Domstolen vid granskningen af före-

varande förslag anmärkt, blifva både ändamålslost och vilseledande, anser jag senare delen af §:n från och med ordet »föranstalte» böra utgå.»

af Herr *Hammar skjöld*, med hvilken Herrar *Anders Persson* och *Smedberg* instämt: »I denna paragraf har Utskottet bibehållit föreskrift, att i stad rätten och å landet domaren skall i de fall, der 9 eller 11 § är tillämplig, föranstalta, att tiden och stället för målets företagande varder kungjord i kyrkan o. s. v. Detta kungörande synes mig åtminstone öfverflödigt, möjligen till och med skadligt. På den åtgångna stämningen kan pröfvas blott om det vattenverk, som den ene parten eger eller tänker anlägga, är eller kan blifva till men för den andre parten, men kan domstolen icke utlåta sig öfver, om vattenverket skadar eller kan komma att skada andra, som i detta mål ej äro kârande eller svarande. Men en inställelse vid synen af den, som ej är part och hvars anmärkningar ej kunna upptagas till pröfning, synes vara utan betydelse såväl för honom som för vattenverkets egare. Kungörandet kan ej ens afse att framkalla stämningar på en gång af alla dem, som mena sig blifva lidande genom vattenverket, i ändamål att få alla invändningar emot vattenverket pröfvade i ett sammanhang. Den tid, som ligger emellan kungörandet och målets handläggning, är dertill alltför kort. Kungörandet synes därför vara utan gagn. Men det kan vara skadligt, emedan denna qvarlefva af det nuvarande sättet att gå till väga är egnad att föranleda det missförstånd, som skulle alla invändningar emot vattenverket pröfvas i ett sammanhang. Af dessa skäl har jag trott sista delen af paragrafen ifrån och med orden: »föranstalte ock» böra utgå.»

af Herr *Torpadie*: »Genom den af Kongl. Maj:t föreslagna och af Utskottet tillstyrkta lydelsen af denna § kan, i min tanke, den tolkning deråt gifvas, att stämning i deri omförmälda mål, då de anhängiggöras vid stadsdomstol, skall utfärdas af *Rätten*, d. v. s. af domfört antal domare — något som hvarken synes mig vara lämpligt eller af behofvet påkalladt. Är åter, såsom man inom Utskottet antagit, meningen den, att endast domaren å landet, i de uppgifna fallen, får redan i stämningen utsätta saken till syn å stället och att ett sådant beslut, vid rättegång i stad, skall meddelas af *Rätten* (således först sedan målet börjat handläggas) uppkommer den oegentlighet, att lagen här skulle gifva domstolen en rätt, som den väl måste anses hafva förut i alla mål, som afse lokala förhållanden, åtminstone så vidt syn för frågans pröfning finnes erforderlig. Mig synes som skulle dessa anmärkningar kunna undvikas, om man ur § uteslöte orden »i stad *Rätten* och å landet»,

hvarigenom paragrafens början, såsom jag inom Utskottet yrkat, finge följande lydelse:

»När talan i mål, hvarom i denna förordning handlas, instämmd varder, ege domaren att i stämningen utsätta saken» o. s. v.

Visserligen kan häremot anmärkas, att i många städer den, som utfärdar stämning till rådstufvurätt, icke är ledamot i rätten utan endast dess tjänsteman, men han torde dock alltid vara juridiskt bildad och oftast protokollsförande. Äfven detta inkast kan dock lätt undanrödjas, om lagen uppdroge dylika stämningars utfärdande i stad åt *Rättens ordförande*, hvarigenom full likhet i detta fall vunnos med förhållandet å landet, der domhafvanden svårligen lär kunna uppdraga utgifvandet af meranämnda stämningar åt vanliga s. k. stämningsmän.

Rörande senare delen af denna § instämmer jag i Herr *Hammar skjölde*s reservation.

vid 22 §.

af Herrar *Lagerstråle* och *Sundell* (se ofvan under 10 § i Kongl. Maj:ts förslag).

af Herr Grefve *Mörner*, som ansett såväl orden »när skäl dertill äro» i 1 mom. som 2 mom. i dess helhet böra borttagas.

vid 24 §.

af Herrar *Lothigius* och Friherre *Hamilton* (se ofvan under 7 §).

af Herr Grefve *Mörner*, som funnit § böra aldeles borttagas, såsom efter hans åsigt obehöflig.

vid 25 §.

af Herrar *Lagerstråle* och *Sundell* (se ofvan under 10 § i Kongl. Maj:t förslag.)

vid 26 §.

af Herr *Hammar skjöld*, med hvilken Herr *Torpadie* förenat sig: »I denna paragraf har Utskottet å anförda skäl utbytt de i Kongl. Maj:ts proposition förekommande orden: »lagligen tillkommen rättighet» emot »laglig rättighet». Jag delar den af Utskottet uttalade betänklighet emot att använda förstnämnda uttryck för hvad man här velat säga. Men uttrycket: »laglig rättighet» synes mig ej heller tillfredsställande. Hvarje rättighet, som staten erkänner, är laglig och andra rättigheter än de lagliga vet staten icke af. Bestämningen »laglig» till »rättighet» är därför intetsägande och öfverflödig. Deremot synes det af Nya

Lagberedningen använde uttryck: »annan särskild rättighet» utmärka just det, som man här velat säga. Jag hade därför önskat, att paragrafen fått följande lydelse:

Genom denna förordning — — — förunnad är, ej heller i annan särskild rättighet att vattendrag o. s. v.»

II. Förordningen om allmän flottled.

vid 4 §.

af Herrar *Lagerstråle* och *Asplund*, hvilka ansett § hafva bort antagas, sådan den i Kongl. Maj:ts förslag förekommer.

af Herr *Thomasson*, med hvilken Herr *H. A. Widmark* instämt: »Då föreskriften i förvarande § enligt dess lydelse i Lagberedningens och Kongl. Maj:ts förslag, att Konungens Befallningshafvande vid meddelande af tillstånd till inrättande af ny flottled, äfvensom då fråga eljest uppstår om skydd för enskild rätt, skall bestämma »huru vid flottleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta olägenhet för den hvars rätt är i fråga», af Utskottet förändrats derhän, att anordningen aldrig får föranleda ringaste kostnad för den som af flottledens inrättande eller begagnande kan komma att lida men, så har, efter min tanke, Konungens Befallningshafvande blifvit i afseende på pröfningsrätten så bunden, att det i många fall icke torde låta sig göra att, i enlighet med rättvisa och billighet, skilja emellan de å ömse sidor berättigade intressen, som stå emot hvarandra. Jag anser därför förändringen icke böra vinna bifall, utan § antagas sådan den blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen.

af Herr *Hammar skjöld*, med hvilken Herr *Torpadie* förenat sig: »Den förändrade redaktion, Utskottet i denna paragraf föreslagit, har jag ej kunnat gilla. Bokstafligen tolkad synes paragrafen efter sin nya lydelse förbjuda hvarje åtgärd, hvarigenom ringaste kostnad ådrages annan. Härigenom skulle otifvelaktigt flottleds inrättande vanligen göras omöjligt. Utskottets mening torde dock vara en annan, nemligen att all kostnad, som anordnande af flottled ådrager annan, skall honom ersättas. Om, såsom jag antager, detta är hvad Utskottet vill säga, är jag i hufvudsak med Utskottet ense. Men bestämmelse härom synes mig ej hafva sin plats i denna paragraf. Kongl. Maj:ts proposition utgår från den åsigt, att Konungens Befallningshafvandes befattning med pröfning af ersättningsfrågor borde upphöra (se Nya Lagberedningens motiv sid. 179 och 180). I § 8 af förslaget är därför en helt annan ordning för sådana frågor pröfning föreskrifven. Genom Utskottets

redaktion af 4 §, om den eljest har den af mig förmodade mening, skulle emellertid vissa ersättningsfrågor pröfvas af Konungens Befallningshafvande, under det enligt 8 § andra skulle pröfvas af skiljömän och domstol. Men ett olika förfaringssätt för frågor af väsentligen samma art synes mig förstöra lagens konsekvens. Det kan ock lätt leda till kompetenstvister, då skilnaden mellan det ena och andra slaget af ersättningar ej torde vara fullt klar. Jag har för min del trott den 6 § vara så allmänt hållen, att den omfattar äfven de ersättningar, som Utskottet torde afsett genom sin omredigering af 4 §. Delar man ej denna åsigt, synes rätta sättet att undanröджа hvarje tvetydighet vara att förtydliga 6 §. Jag har alltså trott 4 § af Kongl. Maj:ts proposition böra bibehållas oförändrad.

vid 5 §.

af Herr Thomasson, med hvilken Herrar Torpadie och Magnus Jons-son instämt: »Min uppfattning är att föreliggande förslag till förordning om allmän flottled i allmänhet väl mycket gynnar flottningsintresset på bekostnad af andra berättigade intressen, med hvilka det kan komma i kollision. Då emellertid de mera sakkunnige inom Utskottet, åtminstone flertalet af dem, varit af annan mening, har jag icke kunnat tillmäta mina, mest på teoretisk grund fotade betänkligheter sådan vikt, att jag vågat i fråga sätta förkastande af förslaget i dess helhet. Men alltför långt synes mig dock förslaget gå i den af mig befarade riktningen, då det i 2 mom. af förevarande § tillstodjer flottningsmanskap — hvilket, efter hvad inom Utskottet upplystes, ofta uppträder i hundratal och just icke utmärker sig genom försynthet — att *utan lof* och således utan att förut tillsäga egaren — bana sig väg till stränderna af flottled öfver annans tomt, åker, äng, plantering m. m., så snart det kan sägas vålla väsentligt hinder eller uppehåll, ifall befintlig väg eller stig skulle följas. Jag kan icke tro att det för flottningens behöriga gång skall vara behöfligt att genom ett dylikt lagstadgande liksom inbjuda och locka dessa odisciplinerade skaror af flottningsmanskap att trampa ner andras väl vårdade trädgårdar och den växande grödan å deras åkrar, eller att sköfla en nyss anlagd plantering o. s. v. Jag anser derföre att orden »utan väsentligt hinder eller uppehåll» böra ur momentet utgå.»

af Herr Grefve Mörner, som ansett orden »utan väsentligt hinder eller uppehåll» i 2 mom. böra uteslutas;

af Herr Asplund.

vid 6 §.

af Herr *Asplund*.

af Herr *Hammar skjöld*, med hvilken Herr *Torpadie* instämt: »Om 4 § af Kongl. Maj:ts proposition bibehålles utan ändring, har jag ansett 6 § kunna gifvas följande lydelse:

»För skada och kostnad, som genom anläggning eller åtgärd för flottleden eller genom strändernas beträdande eller eljest i följd af flottningen vållas, njute den, som *kostnaden ådrages eller* skadan lider, ersättning till högsta skäligen belopp, hvartill den skattas må.»

I sammanhang härmed torde ock i §§ 8 och 9 orden: »och kostnad» böra inskjutas efter ordet »skada».

vid 7 §.

af Herr *Asplund*.

vid 8 §.

af Herr *Lagerstråle*, som ansett §:n hafva bort bibehållas vid den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse, endast med iakttagande deraf, att i 2 mom. orden »Konungens Befallningshafvande» utbytas mot »öfverexekutor».

af Herr *Thomasson*, med hvilken Herr *H. A. Widmark* instämt: »På de af åtskilliga ledamöter i Högsta Domstolen anförda skäl, till hvilka kunna läggas ännu flere, finner jag den af Lagberedningen föreslagna, af Kongl. Maj:t uteslutna, men af Utskottet, dock i något förändrad form, åter upptagna bestämmelsen om viss tid, inom hvilken skiljemäns dom bör öfverklagas, icke vara lämplig, utan Kongl. Maj:ts förslag böra oförändradt antagas endast med utbytande i 2 mom. af ordet »Konungens Befallningshafvande» mot ordet »öfverexekutor.»

af Herr Grefve *Mörner*, hvilken ansett, att de af Utskottet vidtagna ändringar icke äro behof påkallade eller torde någon nytta medföra;

af Herr *Asplund*;

af Herr *Hammar skjöld*, med hvilken Herr *Torpadie* instämt: »De i första stycket gifna regler för ersättningsfrågors afgörande af skiljemän hafva i flere fall hos mig väckt betänkligheter. Men då de Utskottets ledamöter, som ega närmare kännedom om flottning, huru den bedrifves och huru ersättningsfrågor pläga afgöras, i allmänhet ej delat

mina farhågor, har jag ej trott mig böra på grund af dem framställa något yrkande.

På de af trenne ledamöter af Högsta Domstolen framställda skäl har jag trott det andra stycket, sådant det lyder i Kongl. Maj:ts proposition, hafva företrädre framför Nya Lagberedningens motsvarande, af Utskottet i hufvudsak upptagna förslag, och har jag alltså biträdt det förra, dock med ändring af orden "Konungens Befallningshafvande" till "öfverexekutor".

vid 9 §.

af Herr *Asplund*.

vid 10 §.

af Herr *Asplund*;

af Herr *H. A. Widmark*: "Med pluraliteten inom Utskottet ense derom, att de flottande skola solidariskt ansvara för skada, som vållas så väl af sjelfva flottgodset som ock genom strändernas beträdande m. m. af flottningsmanskapet och således ock om det förtydligande tillägg, Utskottet i sådant afseende i paragrafen infört, förutser jag dock att, till följd af denna ansvarighet, i redan till begagnande upplättna flottleder många förvecklingar mellan de flottande skola uppkomma, såvida ej tillika i förordningen varder infördt stadgandet, *att de, som låta flottgods framflyta i allmän flottled, skola vara pligtige att i gemensam flottning deltaga*, och hvarom jag derföre får hemställa.

För öfrigt anser jag mig mot paragrafen, sådan den af Utskottet blifvit redigerad, böra framställa följande anmärkningar:

att orden "å det ställe, der skadan timat", antingen böra utgå eller ersättas med andra. Det är nemligen förhållandet att flottgods kan sägas vålla skada å ett ställe, utan att hafva förbi detta ställe framflutit. Så t. ex. kan skada uppkomma å stränderna af en sjö, som uppdämts för att underlätta flottgods' framförande i den å, i hvilken sjön afbördar sitt vatten, utan att något virke förts öfver sjön eller, om så skett, detta blott utgjort ett obetydligt antal jemfördt med det, som förts till ån nedanför dammen eller tillförts ån från vattendrag, som i den utmynna; så, för att taga ett annat exempel, kan, genom att en timmerbråte bildas å ett forshufvud, som orsakar uppdämning af ofvanför liggande lugnvatten, skada vållas å ställen, der flottgods ej framförts.

att den, som kan visa att hans flottgods framgått på sådant sätt eller å sådan tid, att det ej kunnat till skada medverka, bör, såsom ock i Kongl. Maj:ts förslag sägs, varda fri från solidarisk ansvarighet. Utskottet ålägger honom sådan, hvarigenom han tvingas att i första hand ersätta skada, till hvilken han ej varit vållande, lemnande honom den utvägen, som stundom kan vara osäker nog, att af de öfrige, som i vattendraget flottat, söka sitt åter. Der två eller flere under ett år begagna samma flottled har inträffat och kan äfven hädanefter komma att inträffa, att den ene låter sitt flottgods framflyta vid annan tid af sommaren än den eller de andre. Orsaker dertill kunna vara flera. Allmännast torde den vara, att flottningen i bivattnen tager längre tid för den ene än för den andre och att de således med sitt flottgods inkomma uti den gemensamma flottleden vid olika tidpunkt samt finna med sin fördel enligt att flotta hvar och en för sig. Vid sådant förhållande är det ju orimligt, att den ene skall nödgas i första hand ersätta skada, som vållats af den andres flottgods. Då det icke är något ovanligt, åtminstone i afseende på flottningen å de större lederna uti Norr- och Vesterbotten, att, sedan ett bolag påkostat strömrönsningar och vidtagit åtgärder för flottningens underlättande, en mängd mindre trävaruhandlare kasta sig in på vattendraget, hvilka förnämligast, som man säger, vilja åka bakpå och af hvilka stundom det gamla bolaget icke har så lätt, för fall att aftal skett om gemensam flottning, att utfå den på dessa sistnämnde belöpande andelar i flottningskostnaden, kan man förutse att, der sådan öfverenskommelse ej kommit till stånd och der således hvar och en ombesörjer flottningen af sitt gods, det mäktigare bolaget städse skall, i händelse Utskottets förslag antages, vara det, hvilket kräfvess på och nödgas utgifva ersättningar med ofta nog ganska ringa utsigt, att, der det ej varit till skadan vållande, få sitt åter af den eller de mindre bemedlade, som skadan vållat. Jag kan således icke gilla Utskottets förslag, utan hemställer om denna punkts inredigering i paragrafen i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag.

Om, såsom jag här ofvan föreslagit, ett stadgande att flottningen skall ske gemensamt för dem, som låta flottgods framflyta i allmän flottled, varder antaget, ställa sig förhållandena annorlunda. Den sista anmärkningen, jag framställt, förlorar nemligen då all betydelse; ett sådant beslut skulle föranleda väsentlig förändring i denna paragraf och möjligen äfven i andra paragrafer, till hvilken jag ej är beredd uppställa bestämdt förslag. För händelse deremot, att något afseende på detta mitt yrkande ej skulle fästas, vågar jag, på grund af de af mig framställda anmärkningarne, föreslå att paragrafen må erhålla följande lydelse:

“Låta två eller flere flottgods framflyta i allmän flottled och sker

derigenom skada, som ej blifvit på förhand uppskattad och ersatt; då skola de, hvilka under året deltagit i flottningen å sådan led, en för alla och alla för en ansvara för ersättningsens gäldande till den, som skadan lidit. Lag samma vare om annan sådan skada, som genom strändernas beträdande eller eljest i följd af flottningen vållas. (Hitter någon visa att hans flottgods framgått på sådant sätt eller å sådan tid, att det ej kunnat till skada medverka, vare han dock från dylik ansvarighet fri. Har» etc. (lika med Kongl. Maj:ts proposition till slutet);»

af Herr Hammarskjöld, med hvilken Herr Torpadie instämt: »Lagförslaget vill tydligen genomföra den billiga grundsats, att den, som genom anordningen för flottled eller genom flottning lider skada, bör tillförsäkras att säkert och hastigt erhålla ersättning. Äfven denna paragraf har detta syfte. Målet synes mig dock ej tillfredsställande uppnådt. Så vidt Nya Lagberedningens beskrifning af tillvägåendet vid flottning samt de inom Utskottet lemnade upplysningar gifva vid handen, kan flottningen vara ordnad på trenne hufvudsakliga sätt: 1:o De flottande ega och underhålla sjelfva de för flottningen verkställda byggnader m. m. och ombesörja flottningen. 2:o De flottande sjelfva besörja flottningen och erlägga derjeinte årliga afgifter till den eller dem, som ega och underhålla de för flottleden verkställda byggnader m. m. 3:o S. k. oktrojnehafvare eller flottningsföreningar ega och underhålla flottledsbyggnaderna och ombesörja flottningen, allt emot afgifter af de flottande. Den 10 § säger nu i sitt första stycke, hvem som i första och andra fallen skall betala skada, som förorsakas af sjelfva flottningen, och andra styckets mening torde vara, att i tredje fallet oktrojnehafvare har ersättningspligten, hvilket ock torde följa af allmän lag. Men hvem, som skall betala ersättning för på förhand icke ersatta skador, som uppstå af byggnader m. m. för flottleden, derom finnes intet sagdt. Om, såsom antagligt är, man afsett, att egare af dessa byggnader skola vara ansvarige för den skada, som deraf uppstår, synes mig i allt fall de skadelidande vara mindre väl skyddade. Möjligen kunna fall tänkas, då det kunde möta svårighet att finna byggnadernas egare. Vigtigare torde vara, att delning af ansvarsskyldigheten mellan å ena sidan de flottande och å den andra egarne af flottledsbyggnaderna synes bereda möjlighet för båda att söka skjuta ansvaret från sig till stor olägenhet för den skadelidande. Jag har derföre trott, att den skadelidande borde hafva rätt att, om han så vill, för all skada vända sig till de flottande med rätt för dessa att, för hvad de måst utgifva, söka egare af flottled, der dessa genom försummelse att underhålla flottleden eller eljest äro till skadan vål-

lande. Då flottledsbyggnader och dylikt äro till just för de flottandes skull, ligger ingen obillighet uti, att dessa äro strandegare med flera ansvariga för det intrång och den skada, som af byggnaderna uppstår, och att den skyldighet, som kan åligga andra att byggnaderna underhålla, hufvudsakligen fattas såsom en skyldighet emot de flottande.»

vid 13 §.

af Herr Grefve *Mörner*, hvilken ansett §:n böra alldeles utgå.

V. *Förordningen om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.*

af Herr Friherre *Hamilton*, med hvilken Herrar *Lothigius* och Grefve *Mörner* förenat sig: »Enligt min tanke, innebär hvarje stadgande, som möjliggör en föreskrift, hvarigenom *viss tid* bestämmes, då damlucka skall hållas öppen, en orimlighet, så vida dervid ej fogas, tydligt uttalad, enahanda förutsättning, som finnes intagen uti 20 kap. 6 § Byggningsabalken, eller att genom uraktlåtenhet uti ifrågavarande afseende »skada vållas».

Vår hittills gällande lag har i 2 mom. af åberopade lagrum åtminstone förutsatt, att ifrågavarande uraktlåtenhet skulle vara straffvärd endast i den mån, som derigenom vatten »kan åker eller äng skada», och den nya lagen innebär således äfven i det afseendet en skärpning, som jag anser vara för jordbruksintressets skäligen tillgodo-seende obehöflig och för vattenverks uppkomst och bestånd ytterst hinderlig.

Det synes mig, att *den ofvanboende* är behörigen betryggad mot uppdämning, om det stadgas ett bötesansvar, hvartill, utom skadersättning, vattenverksegaren gör sig förfallen, om han uraktlåter att hålla sin damlucka öppen, då vattnet stiger öfver fastställt märke. Hvad åter *nedanliggande verks* rätt att erhålla sitt skäligen behof af vatten beträffar, så har hos mig uppstått tvifvel, huruvida något bötesansvar enligt denna lag skulle kunna åläggas den, som emot stadgandet i hittills gällande lags Byggningsabalk 20 kap. 6 § 1 mom. håller upp vatten för nedanliggande verk under sådan tid, då, enligt möjligen lemnad föreskrift, damlucka *icke* behöfde hållas öppen, och då ej heller vattenhöjden vid den förstnämndes dam öfverstege fastställt märke. De »särskilda föreskrifter angående vattnets framsläppande», som i § 12 i Kongl. Maj:ts förslag till Förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund ifrågasättas, tyckas dock afse äfven dessa förhållanden, och ett öfverträdande af dylika föreskrifter torde vara

lika värdt att beläggas med straff, som en oloflig uppdämning öfver fastställt vattenmärke.

På grund af hvad jag anført får jag vördsamt föreslå, att nu föreliggande förordning måtte erhålla följande lydelse:

Förordning

om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Med upphäfvande af Förordningen etc. (lika med Kongl. förslaget) — — — — — stadgas som följer:

Håller någon damlucka olofligen stängd, då vattnet stiger öfver fastställt märke, eller bryter någon mot andra om hushållningen med eller framsläppandet af vatten gifna föreskrifter, och varder skada derigenom vållad, böte minst tio, högst femhundra kronor.

Öfverträdelse, hvarom» etc. (lika med det Kongl. förslaget).»

Herr *Johannes Jonsson* har begärt få här antecknadt, att han till följd af erhållen ledighet från riksdagsgöromålen icke inom Utskottet deltagit i ärendets slutliga behandling.
